

Univerzita Pardubice  
Fakulta ekonomicko-správní

Vliv multimédií na děti  
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice  
Fakulta ekonomicko-správní  
Akademický rok: 2022/2023

# ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Zuzana Dostalová**  
Osobní číslo: **E20064**  
Studijní program: **B0688A050001 Aplikovaná informatika**  
Specializace: **Multimédia ve firemní praxi**  
Téma práce: **Vliv multimédií na děti**  
Zadávací katedra: **Ústav systémového inženýrství a informatiky**

## Zásady pro vypracování

Cílem práce je představit problematiku vlivu multimédií na děti předškolního a školního věku. Na základě dotazníkového šetření práce zhodnotí vliv multimédií na děti a změnu tohoto vlivu v souvislosti s celosvětovou pandemií covidu-19.

Osnova:

- Multimédia a jejich druhy
- Vliv multimédií na děti předškolního věku
- Vliv multimédií na děti školního věku
- Jak se změnil vztah dětí k multimédiím v průběhu pandemie Covidu-19
- Výchova dětí v multimediálním světě

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**  
Rozsah grafických prací:  
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HORNÝ, Stanislav a Libor KRSEK. Úvod do multimédií. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1608-0.  
CHAPMAN, Nigel a Jenny CHAPMAN. Digital multimedia. Chichester: John Wiley, c2000. Worldwide series in computer science. ISBN 0-471-98386-1.  
MANOVICH, Lev. Jazyk nových médií. Přeložil Václav JANOŠČÍK. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. Studia nových médií. ISBN 978-80-246-2961-2.  
STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ. Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované společnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.  
SUCHÝ, Adam. Mediální zlo – mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí. V Praze: Triton, 2007. Psyché, sv. č. 49. ISBN 978-80-7254-926-9.  
UHLS, Yalda T. Mediální mámy a digitální tátové: rady, které na internetu nenajdete. Přeložil Pavla LE ROCH. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1317-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavel Sedlák, Ph.D.**  
Ústav systémového inženýrství a informatiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2022**  
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2023**

**prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.** v.r.  
děkan

L.S.

**RNDr. Ing. Oldřich Horák, Ph.D.** v.r.  
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2022

Prohlašuji:

Práci s názvem Vliv multimédií na děti jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30.4.2023

Zuzana Dostalová v. r.

## **PODĚKOVÁNÍ**

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Pavlovi Sedlákovu Ph.D. za velmi vstřícný přístup, veškeré rady, doporučení, oporu a trpělivost se kterou moji práci vedl. Poděkování patří i mé rodině a blízkým, kteří mě podporovali nejen při psaní této práce, ale i v průběhu celého studia.

## **ANOTACE**

Bakalářská práce se zabývá vlivem multimédií na děti. První část práce definuje základní pojmy a obsahuje základní pohled na to, jak multimédia ovlivňují děti různých věkových kategorií. Následně práce obsahuje nahlédnutí na konkrétní typy multimédií a jejich vliv na děti. Dále je v této bakalářské práci objasněna změna vlivu multimédií na děti v souvislosti s pandemií Covidu-19. Druhá část bakalářské práce obsahuje vyhodnocení dotazníkového řešení mezi rodiči, které je doplněno o komentář učitelů základních škol.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

multimédia, děti, vliv, mediální výchova, Covid-19

## **TITLE**

The influence of multimedia on children

## **ANNOTATION**

This bachelor thesis deals with the influence of multimedia on children. The first part of this thesis defines basic terms and provides a general view of how multimedia affects children of different ages. The next part of this thesis provides insights into specific types of multimedia and their influence on children. Moreover, this thesis explains the change in the influence of multimedia on children in the context of the Covid-19 pandemic. The second part of this thesis includes an evaluation of parent survey, which is supported by comments from primary school teachers.

## **KEYWORDS**

multimedia, children, influence, media education, Covid-19

# Obsah

Úvod.....	11
1. Vymezení základních pojmů.....	12
1.1. Komunikace .....	12
1.2. Média .....	12
1.3. Multimédia .....	12
1.3.1. Druhy multimédií dle oblasti jejich využití .....	12
1.3.2. Historie multimédií.....	13
1.4. Socializace .....	13
1.4.1. Medializace prostředí a její vliv na socializaci.....	14
1.4.2. Medializace v rodinách.....	14
1.4.3. Vliv médií na socializaci .....	15
2. Vliv multimédií na kojence, batolata a děti předškolního věku.....	16
2.1. Kojenci a batolata.....	16
2.2. Vliv multimédií na kojence a batolata .....	16
2.2.1. Možný pozitivní vliv multimédií na kojence a batolata.....	16
2.2.2. Možný negativní vliv na kojence a batolata.....	18
2.3. Děti předškolního věku .....	18
2.4. Vliv multimédií na děti předškolního věku.....	18
3. Vliv multimédií na děti školního věku.....	20
3.1. Mladší školní věk .....	20
3.2. Vliv multimédií na děti mladšího školního věku .....	20
3.2.1. Možný pozitivní vliv na děti mladšího školního věku .....	20
3.2.2. Možný negativní vliv na děti mladšího školního věku.....	21
3.3. Starší školní věk .....	21
3.4. Vliv multimédií na děti staršího školního věku .....	22
3.4.1. Možný pozitivní vliv na děti staršího školního věku.....	22
3.4.2. Možný negativní vliv na děti staršího školního věku .....	22
4. Multimédia ve výuce.....	24
5. Hraní počítačových her a sledování TV .....	27
5.1. Hraní počítačových her .....	27
5.1.1. Výhody hraní počítačových her.....	27
5.1.2. Nevýhody hraní počítačových her.....	28
5.2. Sledování televize .....	30
6. Výchova dětí v multimediálním světě.....	33
6.1. Mediální výchova v rodině.....	33
6.1.1. Mediální výchova v rodině v České republice .....	34

6.2.	Mediální výchova ve škole.....	35
6.2.1.	Mediální výchova ve školách v České republice .....	35
7.	Jak se změnil vztah dětí k multimédiím v průběhu pandemie Covidu-19 .....	37
8.	Další možné negativní vlivy multimédií na děti .....	39
8.1.	FOMO – Fear of missing out .....	39
8.2.	Phubbing .....	39
9.	Dotazníkové šetření a rozhovory s učiteli ZŠ .....	40
9.1.	Otázky v dotazníkovém šetření .....	40
9.1.1.	Otázka č. 1: Věk dítěte:.....	41
9.1.2.	Otázka č. 2: Počet zájmových útvarů/ kroužků, které dítě navštěvuje:.....	41
9.1.3.	Otázka č. 3: Oblast zájmů dítěte:.....	42
9.1.4.	Otázka č. 4: Má dítě vlastní elektroniku?.....	42
9.1.5.	Otázka č. 5: Pokud ano, tak jakou? (Vyberte z níže uvedeného, můžete vybrat více odpovědí).....	43
9.1.6.	Otázka č. 6: Od kolika let má dítě přístup k elektronice? .....	44
9.1.7.	Otázka č. 7: Má dítě denní limit pro využívání elektroniky? (hraní počítačových her nebo her na mobilních zařízeních, sledování TV).....	44
9.1.8.	Otázka č. 8: Pokud ano, kolik hodin? (do limitu se započítává i sledování TV).....	45
9.1.9.	Otázka č. 9: Pokud máte více dětí, které jsou různého věku, rozlišujete věk při limitu? 45	
9.1.10.	Otázka č. 10: Víte, co dělá dítě na své elektronice? (Máte přehled o tom, jaký obsah dítě sleduje na elektronice nebo co dělá) .....	46
9.1.11.	Otázka č. 11: Má dítě nastavený dětský zámek nebo jinou rodičovskou kontrolu?.....	46
9.1.12.	Otázka č. 12: Které z následujících věcí považujete jako pozitivní ve vztahu dítěte k multimédiím?.....	47
9.1.13.	Otázka č. 13: Které z následujících věcí ve vztahu dítěte k multimédiím považujete jako rizika? 48	
9.1.14.	Otázka č. 14: Mluvíte s Vaším dítětem o rizicích spojených s používáním multimédií? 49	
9.1.15.	Otázka č. 15: Sledujete multimédia spolu s dítětem? .....	49
9.1.16.	Otázka č. 16: Bavíte se s dítětem o obsahu multimédií? Popř. Vysvětlujete dítěti obsah multimédií? .....	50
9.1.17.	Otázka č. 17: Slyšeli jste pojem Mediální výchova?.....	50
9.1.18.	Otázka č. 18: Myslíte si, že je důležité učit děti, jak k médiím přistupovat?.....	51
9.1.19.	Otázka č. 19: Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií před pandemií Covidu-19? .....	51
9.1.20.	Otázka č. 20: Pokud ano, tak jaká? .....	52
9.1.21.	Otázka č. 21: Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.).....	52
9.1.22.	Otázka č. 22: Platila stejná pravidla i pro Vás jako rodiče? .....	53



9.1.23.	Otázka č. 23: Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19? .....	53
9.1.24.	Otázka č. 24: Pokud ano, tak jaká? .....	54
9.1.25.	Otázka č. 25: Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.).....	54
9.1.26.	Otázka č. 26: Jsou ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií i po pandemii Covidu-19? .....	55
9.1.27.	Otázka č. 27: Pokud ano, tak jaká? .....	55
9.1.28.	Otázka č. 28: Jsou tato pravidla dodržována, nebo často dochází k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.).....	56
9.1.29.	Otázka č. 29: Považujete zapojení multimédií do výuky během pandemie jako pozitivní?56	
9.1.30.	Otázka č. 30: Považujete zapojení multimédií do běžné výuky jako pozitivní?.....	57
9.2.	Rozhovory s učiteli ZŠ.....	58
9.2.1.	Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím? .....	58
9.2.2.	Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti? Pokud ano, tak jakých? .....	58
9.2.3.	Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti? Pokud ano, tak jakých? .....	59
9.2.4.	Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách? .....	59
9.2.5.	Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?.....	59
9.2.6.	Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19? (pozitivní i negativní) .....	59
9.2.7.	Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?.....	59
9.2.8.	Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting– posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita).....	60
9.2.9.	Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak? .....	60
	Závěr .....	61
	Použitá literatura .....	62
	Přílohy .....	67

## Seznam grafů

<b>Graf 1:</b> Věk dítěte.....	41
<b>Graf 2:</b> Počet zájmových útvarů/ kroužků, které dítě navštěvuje.....	41
<b>Graf 3:</b> Oblast zájmů dítěte .....	42
<b>Graf 4:</b> Má dítě vlastní elektroniku? .....	42
<b>Graf 5:</b> Elektronické zařízení, které vlastní děti.....	43
<b>Graf 6:</b> Věk, od kterého má dítě přístup k elektronice .....	44
<b>Graf 7:</b> Existence denního limitu pro sledování a používání multimédií u dětí.....	44
<b>Graf 8:</b> Rozsah denního limitu pro sledování a používání multimédií.....	45
<b>Graf 9:</b> Rozlišování denního limitu u sourozenců v různém věku .....	45
<b>Graf 10:</b> Přehled rodičů o obsahu, který sledují jejich děti na své elektronice .....	46
<b>Graf 11:</b> Má dítě nastavený dětský zámek nebo jinou rodičovskou kontrolu .....	46
<b>Graf 12:</b> Pozitiva ve vztahu dítěte k multimédiím vnímaná rodiči .....	47
<b>Graf 13:</b> Rizika ve vztahu dítěte k multimédiím vnímaná rodiči .....	48
<b>Graf 14:</b> Mluví rodiče s dětmi o rizicích multimédií?.....	49
<b>Graf 15:</b> Sledují rodiče spolu s dětmi multimedia?.....	49
<b>Graf 16:</b> Baví se rodiče s dětmi o obsahu multimédií? .....	50
<b>Graf 17:</b> Slyšeli rodiče pojem Mediální výchova?.....	50
<b>Graf 18:</b> Myslí si rodiče, že je důležité děti učit, jak přistupovat k multimédiím? .....	51
<b>Graf 19:</b> Byla v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií před pandemií Covidu-19? .....	51
<b>Graf 20:</b> Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií v době před pandemií Covidu-19.....	52
<b>Graf 21:</b> Dodržování pravidel pro používání multimédií v době před pandemií Covidu-19 .....	52
<b>Graf 22:</b> Platila stejná pravidla pro používání multimédií pro děti i pro rodiče?.....	53
<b>Graf 23:</b> Byla v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19?.....	53
<b>Graf 24:</b> Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19 .....	54
<b>Graf 25:</b> Dodržování pravidel pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19 .....	54
<b>Graf 26:</b> Jsou v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií po pandemii Covidu-19?.....	55
<b>Graf 27:</b> Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií po pandemii Covidu-19 .....	55
<b>Graf 28:</b> Dodržování pravidel pro používání multimédií po pandemii Covidu-19 .....	56
<b>Graf 29:</b> Pozitivní vnímání zapojení multimédií během pandemie Covidu-19 do výuky rodiči .....	56
<b>Graf 30:</b> Pozitivní vnímání zapojení multimédií do běžné výuky rodiči .....	57

## ÚVOD

V dnešní době jsou multimédia nedílnou součástí každodenního života nejen dospělých, ale i dětí. Provází nás doslova na každém kroku. Děti mají možnost se s nimi setkat od útlého věku, téměř od narození. V posledních letech se proto objevují snahy o to, zjistit, jak jsou děti multimédií ovlivňovány. Ve společnosti se často skloňují obavy z negativních vlivů multimédií na děti. Vnímám, že v České republice není tomuto tématu věnováno dostatek pozornosti, proto chci na toto téma upozornit.

Tato bakalářská práce se zabývá tématem Vlivu multimédií na děti a jejím cílem je zjistit možné negativní, ale i pozitivní vlivy multimédií na děti. Cílem práce je zároveň zjistit, jaký vliv na používání multimédií měla nedávná pandemie Covidu-19. Informace o tom, jaký vliv multimédií působí na děti, budou získávány prostřednictvím dotazníkového šetření, ve kterém budou respondenty rodiče dětí. Zároveň bude provedeno několik rozhovorů s učiteli ze základních škol, kteří nabídnou další pohled a informace k tomuto tématu.

V práci nejprve vymezuji základní pojmy jako jsou komunikace, média a multimédia. Zároveň přibližuji druhy multimédií dle jejich využití. Přibližuji také pojem socializace a možný vliv médií na ni. Následující část této práce popisuje samotný vliv multimédií na děti. Tato část se dále dělí dle věku dětí na tři části: kojence, batolata a předškolní děti, děti v mladším školním věku a děti ve starším školním věku. V každé části řeším možné pozitivní i negativní vlivy multimédií na děti v daném věku. Samostatná kapitola je věnována využití multimédií ve výuce. V současné době je toto téma aktuální, protože v pandemii Covidu-19 byla zavedena distanční výuka, která téměř vyžadovala zapojení multimédií do výuky. Další kapitola je věnována hraní počítačových her a sledování televize.

# 1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

## 1.1. Komunikace

*„Komunikace je proces, který zajišťuje přenesení informace od jednoho subjektu k druhému za zvoleným účelem nebo efektem, který představuje prožitek, reakci, zamyšlení nebo vytvoření a uchování nové znalosti.“* (Horný, 2013, s. 5) Komunikace v jakékoliv podobě probíhá za přítomnosti minimálně dvou subjektů, kteří mohou být označeni jako vysílač a přijímač. Zprostředkovatelem komunikace a zároveň nositelem sdělení jsou média. Sdělení může být mezi subjekty přenášeno jednosměrně nebo dvousměrně. Sdělení se skládá z obsahu a formy, která je definována použitým médiem. (Horný, 2013, s. 5)

## 1.2. Média

Média jsou nazývána nástroji komunikace, které jsou schopné předat informaci od tvůrce k příjemci. Prostřednictvím médií je umožněn přenos informací mezi dvěma nebo více komunikujícími subjekty. (Horný, 2013, s. 13)

## 1.3. Multimédia

Multimédia jsou interaktivní média, která umožňují prezentovat informace v mnoha formách za použití kombinace textu, zvuku, videa, grafiky a animace. Prezentovaná informace se tak stává pro uživatele atraktivní a lépe pochopitelná. Prostřednictvím multimédií mohou uživatelé provádět interakci s digitálním obsahem. (Multimedia Introduction, 2023)

Multimédia kombinují různé komunikační prostředky, díky tomu současně působí na několik smyslů. Komunikace tedy probíhá rychleji a intenzivněji. V dnešní době jsou multimédia velmi rozšířenou formou komunikace. Mezi hlavní prvky multimédií patří text, fotografie, grafika, video a animace. (Horný, 2013, s. 13, 14)

### 1.3.1. Druhy multimédií dle oblasti jejich využití

Multimédia usnadňují komunikaci ve většině lidských činností (reklama, mobilní telefony, televizní a rozhlasové vysílání, filmy, zpravodajství, internet, umění, orientační systémy). (Horný, 2013, s. 27)

Multimédia jsou všude kolem nás, to je důkazem, že jsou běžnou formou komunikace. Své využití mají multimédia v obchodu (komerci), vzdělávání, na veřejných místech i v domácnostech. (Kumawat)

V obchodu se multimédia využívají při prezentacích, školeních, zároveň se využívají k marketingovým aktivitám a při komunikaci uvnitř i vně firmy. Díky využití multimédií je možné jednoduše předat informace velkému množství různých lidí. (Kumawat)

Využití multimédií ve vzdělávání usnadňuje pochopení dané látky. Pro žáky a studenty jsou informace zprostředkované multimediálním obsahem zajímavější a zábavnější, díky tomu si jsou schopni dané informace lépe zapamatovat. (Kumawat)

Díky multimédiím vzniklo mnoho online kurzů. Umožnily propojení audio a video záznamu.

Multimédia spojují oblasti vzdělávání a zábavy. Příkladem mohou být počítačové hry se zaměřením na vzdělávání. (Multimedia Introduction, 2023)

### **1.3.2. Historie multimédií**

Při zkoumání historie multimédií můžeme nalézt dvě roviny. Jednou je rovina umělecká a druhou rovina technická. Před druhou světovou válkou byli někteří vědci přesvědčeni, že počítače mohou být využity jako nástroj pro vyjádření myšlenek, rozšíření paměti, nárůst vzdělanosti a nové možnosti kreativity. Multimédia jako propojení několika médií můžeme ale sledovat mnohem dříve. V této době šlo o představu umělců, kteří hledali cestu, jak nejlépe vyjádřit svá díla. Jako jeden z prvních svůj koncept představil skladatel Richard Wagner. Snažil se o sestavení teoretického systému, který by spojoval umělecká odvětví. K Richardu Wagnerovi se v průběhu dalších let přidávali další umělci se svými představami. S novými technologiemi (film, televize, radio) došlo ke spolupráci umělců a vědců. Spojením vědy a umění byli schopni dosáhnout dokonalých výsledků. (Hájek, 2001)

## **1.4. Socializace**

Socializace je proces začleňování jedince do společnosti. Probíhá od novorozeneckého období po celý život. Během tohoto procesu jedinec získává dovednosti, vzorce chování, hodnoty a motivaci, které potřebuje k fungování v dané kultuře. Při socializaci na jedince působí prostředí a vzory, které jsou v něm obsaženy. Spolu se začleňováním do společnosti se utváří identita jedince. Utváření identity zahrnuje aktivní a pasivní část, nejedná se tedy o jednosměrný proces. Jedinec je zároveň ovlivňován vnějšími i vnitřními vlivy a působením různých prostředí a různých aktérů. Mezilidské soužití lze rozdělit (má dvě hlediska) do dvou hledisek, interpersonální a intrapersonální. Interpersonální soužití vystihují vztahy mezi lidmi, kteří jsou proti sobě ve vzájemné závislosti. Z intrapersonálního hlediska na základě vztahů mezi sebou a ostatními řeší jedinec i svůj vztah k sobě samému. (Stašová, 2015, s. 7)

### **1.4.1. Medializace prostředí a její vliv na socializaci**

V současné společnosti se dítě setkává s velkým množstvím rozdílných vzorů, rozlišení těchto vzorů je ale pro dítě složité. Soudobá společnost nesdílí ucelenou myšlenkovou ideu, a tak je pro dítě komplikovanější odlišit realitu a fikci, dobro a zlo. Stašová, Slaninová a Junová (2015) upozorňují na potřebu rozvíjet v dítěti sociální kreativitu a schopnost vyrovnávat se s rozdílnými sociálními podněty.

Děti jsou zahlcené mediální a virtuální realitou, která ale není podrobena rodičovské kontrole, proto je od dětí vyžadována schopnost rozlišovat, porovnávat a kriticky hodnotit sledované informace. Při tom by děti měly mít možnost opřít se o získané zkušenosti. Děti by měly být schopny se samostatně orientovat v množství různorodých podnětů a zároveň na ně kriticky reagovat. Dosah rozdílných médií se neustále zvyšuje díky stále dostupnějším komunikačním technologiím. Počátkem 21.století kolem roku 2002 se hovořilo o nasycenosti nebo dokonce přesycenosti mediálními technologiemi mezi mládeží. V té době se jednalo hlavně o televizi, mobilní telefon nebo přehrávač CD. (Stašová, 2015) Od té doby ale technologií mnohonásobně přibýlo.

### **1.4.2. Medializace v rodinách**

Výzkumy Českého statistického úřadu (ČSÚ) dokazují, že saturace médií v současných domácnostech stále stoupá. Český statistický úřad sleduje údaje o rozšíření různých informačních technologií již od roku 2002. Výzkumy se zabývají rozvojem informačních a komunikačních technologií v České republice, zároveň porovnávají používání těchto technologií v České republice a Evropské unii. Ze zatím posledního výzkumu z roku 2022 vyplývá, že v současné době vlastní počítač 96,5 % domácností s alespoň jedním dítětem do 15 let. Připojením k internetu disponuje 99,3 % těchto domácností. V porovnání s výzkumem z roku 2010 se zvýšil počet rodin disponujících počítačem o více než 10 %, respektive o 11,9 %. Počet rodin s vlastním připojením k internetu se zvýšil oproti roku 2010 o necelých 20 %.

Mobilním telefonem disponuje v současné době 100 % domácností s alespoň jedním dítětem do 15 let. Téměř 100 % těchto domácností vlastní chytrý telefon, s kterým lze sledovat multimediální obsah. Chytrou televizi v současnosti využívá 55,7 % těchto domácností. (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami - 2022, 2022)

Dle Stašové, Slaninové a Junové (2015) nejvíce využívá internet, počítač, sociální sítě, mobilní telefon, notebook nebo tablet s připojením na internet nejmladší generace (od 16 let věku). Děti v tomto věku berou používání anebo pouhé vlastnictví těchto technologií (médií) jako důležitou součást inkluze do skupin vrstevníků. Rodiče mohou vnímat vybavení dětí těmito technologiemi jako určité potvrzení sociálního statusu rodiny.

### **1.4.3. Vliv médií na socializaci**

Mnoho výzkumů se soustředí na negativní vliv médií na socializaci dětí. Výzkumy se soustředí na souvislost mezi trávením volného času sledováním médií a ztrátou vlivu rodičů a dalších institucí, které se soustředí na socializaci (škola, církev). Kromě negativního vlivu, ale nelze zapomínat ani na možný pozitivní vliv médií na socializaci. Učení prostřednictvím médií může být stejně obohacující jako učení prostřednictvím pozorování. Lidé se mohou k médiím chovat jako k reálným lidem, věcem nebo místům. Média mohou v lidech evokovat emociální vztahy, zároveň mohou ovlivňovat představy o tom, co je přirozené. Média také mohou od lidí vyžadovat pozornost a ovlivňovat jejich vzpomínky. Média vyvolávají stejné emoce jako je tomu v reálných situacích. (Stašová, 2015, s. 25, 26)

## **2. VLIV MULTIMÉDIÍ NA KOJENCE, BATOLATA A DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU**

### **2.1. Kojenci a batolata**

V kojeneckém věku, který trvá od jednoho měsíce do jednoho roku, dochází k rozvoji několika kompetencí, jež později slouží k osamostatňování daného jedince. Dané kompetence jsou podporovány a stimulovány převážně matkou. V tomto období mají velký význam potřeba učení a potřeba stimulace. Pro dítě je důležité, aby mělo k dispozici škálu různých podnětů, které jsou přiměřené jeho věku. Dítě podněty, které jsou chápány v tomto případě jako informace, zpracovává, a to se následně projevuje v oblasti učení. Dítě čerpá z takto zpracovaných podnětů zkušenosti se sebou i s okolním světem a na základě těchto zkušeností rozvíjí různé poznávací strategie. Celý tento proces je závislý na pomoci matky, která dané podněty zprostředkovává. Při nedostatku či nadbytku podnětů může být narušen další vývoj jedince. Pokud na dítě působí málo podnětů, projeví se to zpomalením a deformací jeho vývoje. Při působení mnoha podnětů, může být kojeneček vysilován a přetěžován. V důsledku toho se potom může kojeneček bránit dalším podnětům tak, že odmítá veškeré podněty. (Vágnerová, 2012, s. 71, 72, 73)

Batolecím věkem lze označit věk dítěte od jednoho roku do tří let. V tomto období se rozvíjí nejen celá jeho osobnost, ale také dochází k rozvoji jeho schopností a dovedností. Dítě si je vědomé své vlastní existence a stává se samostatnější. (Vágnerová, 2012, s. 120)

### **2.2. Vliv multimédií na kojence a batolata**

Kojenci a batolata nyní vyrůstají v prostředí, které je zahlceno řadou tradičních i nových technologií, na které si zvykají stále rychleji. Do těchto médií se vkládá mnoho nadějí v souvislosti s jejich vzdělávacím potenciálem. Zároveň se ale stále zvyšují obavy z jejich nadužívání v tomto klíčovém období vývoje mozku. (Media and Young minds, 2016)

#### **2.2.1. Možný pozitivní vliv multimédií na kojence a batolata**

Děti mladší dvou let potřebují k rozvoji svých kognitivních, jazykových, motorických a sociálně-emočních dovedností pozorovat své rodiče a zároveň s nimi interagovat. Kvůli nedostatečně rozvinutým schopnostem udržet si pozornost a dostatečně si věci zapamatovat, nejsou schopni kojenci a batolata se samy učit prostřednictvím digitálních médií tak, jako se učí prostřednictvím interakce se svými rodiči. (Media and Young minds, 2016)



Výsledky několika studií ukazují, že nějakou dobu trvá, než kojenci a batolata pochopí, že to, co sledují prostřednictvím médií na obrazovkách souvisí s jejich reálným světem. Tato skutečnost bývá označována jako „videodeficit“. Na konci minulého století vědci provedli experiment s dvouletým a s dvouapůlletým dítětem. Snažili se zjistit, kdy dítě začíná chápat souvislost mezi dvourozměrným světem na obrazovce a trojrozměrným reálným světem. Experiment spočíval v tom, že děti na monitoru sledovaly, jak dospělý v místnosti ukrývá hračku. Poté měly děti v místnosti, kterou viděly na monitoru, hračku najít. Dvouleté děti hračku najít nemohly, zatímco dvouapůlleté děti hračku našly hned. Experiment pokračoval tak, že děti znovu sledovaly dospělého, který v místnosti schovával hračku, tentokrát ho sledovaly ale přes okno. 100 % dětí hračku bez problému našlo. Díky tomuto experimentu vědci došli k závěru, že dítě mladší dvou let nedokáže převést informaci z dvourozměrného světa do reality. Toto zjištění bylo v průběhu následujících let několikrát potvrzeno. Vyplývá z toho, že k překonání „videodeficitu“ je zapotřebí čas. (Uhls, 2018, s. 51, 52)

Batolata přibližně od patnáctého měsíce života se ale přesto mohou z digitálních technologií něco naučit, je ale důležité, aby média děti sledovaly spolu s rodiči a rodiče jim následně informace opakovali a vysvětlovali. (Media and Young minds, 2016) Společné sledování médií a následné zprostředkování interaktivní zkušenosti, pomůže dětem lépe porozumět danému obsahu. (Uhls, 2018, s. 55)

Pedagogická teorie již dlouho zdůrazňuje, že interakce zlepšuje učení. Interaktivita médií prostřednictvím dotykových obrazovek umožňuje aplikacím rozpoznat, jak dítě reaguje a na základě toho přizpůsobovat odpovědi. Teoreticky se tak zvyšuje vzdělávací potenciál tím, že se mediální obsah upravuje na základě schopností a dovedností daného dítěte. (Media and Young minds, 2016)

Nové studie ukazují, že dítě ve věku dvou let se může učit nová slova prostřednictvím video chatu s dospělým nebo z interaktivního rozhraní dotykové obrazovky. Výzkumníci do těchto studií zařadili i děti ve věku od patnácti měsíců, ty ale měly potíže s praktickým využitím informací získaných ve virtuálním prostředí. (Media and Young minds, 2016)

V současnosti využívá mnoho rodin video chat ke spojení s příbuznými i tady ale platí, že pokud se kojenci a batolata účastní těchto hovorů, je nutná přítomnost rodičů. (Media and Young minds, 2016)

### **2.2.2. Možný negativní vliv na kojence a batolata**

#### Spánek

Negativním vlivem na kojence a batolata mohou média působit v souvislosti se spánkem. Pokud tyto děti sledují média prostřednictvím monitoru ve večerních hodinách, vykazují kratší dobu spánku než ti, které ve večerních hodinách obrazovku nesledují. Důvodem může být snížení hladiny melatoninu, ale také nevhodný obsah ve sledovaných médiích. (Media and Young minds, 2016)

#### Vývoj dítěte

Studie ukazují souvislost mezi nadměrným sledováním televize a opožděným vývojem kognitivních, sociálních a jazykových schopností. Pravděpodobně je to ale způsobené nedostatkem interakce mezi rodiči a dětmi. (Media and Young minds, 2016)

### **2.3. Děti předškolního věku**

Předškolní věk dítěte trvá od 3 do 6 let. V tomto věku se stabilizuje pozice dítěte ve společnosti. Pro děti v předškolním věku je typická velká míra představivosti, která dětem pomáhá v poznávání. Uvažování dítěte je intuitivní a není omezené logikou. Představy dítěte v tomto věku jsou přizpůsobené jeho možnostem a současným potřebám. Dítě poznává nové vztahy mimo rodinu. (Vágnerová, 2021, s. 171)

### **2.4. Vliv multimédií na děti předškolního věku**

Ve Studii mediální gramotnosti populace České republiky, která byla zaměřena na Osoby mladší 15 let, odpovídaly děti předškolního věku na otázky spojené s užíváním médií, zahrnuta byla i multimédia. Již v tomto věku děti dokáží uvést několik rizik spojených se sledováním nebo používáním multimédií. Mezi nejčastěji zmiňovaná rizika, která děti uváděly, patřily zdravotní potíže, a to zejména bolest hlavy a očí spojená s dlouhým sledováním multimédií. Jako další riziko děti označily strach. Některé děti toto riziko vztahovaly spíše na své rodiče. Jedna z účastnic studie dokonce uvedla, že nechápe, proč se její rodiče dívají na horory, když jí to samy zakazují z důvodu, že i oni samy se toho bojí. Další děti, ale naopak strach vyhledávaly. Většinou se jednalo pouze o strašidelné pohádky, ale jeden z účastníků studie uvedl, že s prarodiči sledují v televizi kriminální pořady. Kromě rizik byly děti schopny popsat i příležitosti, které ze sledování multimédií vyplývají. Většina dětí uváděla jako hlavní příležitost zábavu. Některé dokonce uvedly, že hraní her je baví více než sledování televize. Ve studii bylo dále zjištěno, že některé děti téměř nevnímají hranici mezi hrou a učením. Některé děti k tomu byly vedené i ve školce, kde pro ně paní učitelky připravovaly tematicky

zaměřené týdny (například zaměřené na oceány), v kterých si pouštěly různé dokumenty v televizi a z nich se učily. (Studie mediální gramotnosti populace ČR, 2016)

### **3. VLIV MULTIMÉDIÍ NA DĚTI ŠKOLNÍHO VĚKU**

#### **3.1. Mladší školní věk**

Období mladšího školního věku probíhá od sedmi do jedenácti let. V tomto období dítě postupně poznává logické myšlení, ale aplikuje ho zatím pouze na určité situace. Dochází k rozvoji myšlení, proto je dítě schopné učit se číst, psát a počítat. Zároveň se stále rozvíjí jeho představivost a začíná chápat pojem času a prostoru. V tomto období již dítěti dobře funguje mechanická paměť. Dítě je stále více samostatné a postupně zvládá ovládat emoční výkyvy. V této době je dítěti předkládána realita prostřednictvím rodičů a pedagogů, dítě ji důvěřivě přijímá. (Labusová, 2014)

#### **3.2. Vliv multimédií na děti mladšího školního věku**

Nejrozšířenějším médiem mezi dětmi tohoto věku je televize. Děti starší 8 let průměrně sledují televizi více než 2 hodiny denně. Děti sledují vysílání televizních stanic nebo věnují pozornost obsahu streamovacích platforem. Děti dále využívají chytré telefony, na kterých mají přístup k internetu a interaktivním aplikacím. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

##### **3.2.1. Možný pozitivní vliv na děti mladšího školního věku**

Prostřednictvím médií mohou děti hledat nové myšlenky a informace. Média zároveň zvyšují povědomí o současných událostech a problémech. Dále mohou děti spolupracovat na úkolech a projektech. Díky sociálním médiím mohou zůstat v kontaktu s přáteli, kteří jsou fyzicky vzdáleni mnoho kilometrů. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

Dle studie mediální gramotnosti v České republice děti vnímají jako pozitivní, že se mohou prostřednictvím počítače dále vzdělávat. Některé dotazované děti uvedly, že si na internetu hledají cvičení na procvičování Českého jazyka. Jiní zase hledají obrázky do školních prezentací. Kromě pozitiv spojených se vzděláváním vidí děti média také jako nástroje ke komunikaci s druhými, zároveň děti uvádějí média jako zdroj praktických informací, a to zejména různých návodů. Děti zmiňují, že video návody chápou lépe než návody popsané v knihách. Návody, které děti hledají se týkají například pletení různých postaviček z gumiček nebo návody strategie v počítačových hrách. (Studie mediální gramotnosti populace ČR, 2016)

### **3.2.2. Možný negativní vliv na děti mladšího školního věku**

#### **Obezita**

Obavy spojené s obezitou vyplývají hlavně z nadměrného sledování televize. U dětí, kteří sledují televizi v průměru více než pět hodin denně je riziko obezity až pětkrát vyšší než u dětí, kteří sledují televizi v průměru maximálně dvě hodiny denně. Riziko obezity je spojené nejen s tím, že děti většinou při sledování televize konzumují svačiny a v důsledku toho, mají zvýšený kalorický příjem, ale také jsou děti v průběhu sledování televize vystaveny reklamám na vysoce kalorické potraviny. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

#### **Spánek**

Používání médií i u starších dětí může negativně ovlivňovat spánek. Používání médií bezprostředně před spánkem nebo po něm může ovlivnit hladinu melatoninu, a to může způsobit zpoždění nebo celkové narušení spánku. Důsledkem může být i negativní ovlivnění školních výsledků. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

#### **Rizika z pohledu dětí mladšího školního věku**

Děti nejčastěji jako riziko zmiňovaly závislost na daných médiích. Dle dotazovaných dětí se závislost projevuje například tak, že raději sledují média i když mají možnost jít ven. Jiné děti zmiňovaly, že pokud si hrají na tabletu dlouhou dobu, tak následně brečí a vztekají se. Některé děti dokonce zmiňovaly ztrátu kamarádů v důsledku toho, že s kamarády už nechodí ven, protože neustále hrají na mobilu, tabletu nebo počítači. Jako další riziko děti uvádějí tzv. střilečky. Některé děti je mají zakázané, a proto je berou jako velké riziko. Některé děti je ale jako riziko začaly vnímat až z vlastní zkušenosti. Jako důvod uvádí, že po hraní těchto her měly noční můry. Některé děti ale tyto hry hrají a jsou z nich nadšené právě z důvodu, že jsou strašidelné. Většina dětí dokáže popsat v čem mohou být tyto hry nebezpečné. Děti uvádí například přítomnost krve nebo možné narušení psychiky a v důsledku toho ovlivnění chování v dospělosti. Děti nezapomínají uvést jako riziko možné poškození očí spojené s dlouhým sledováním obrazovek. (Studie mediální gramotnosti populace ČR, 2016)

### **3.3. Starší školní věk**

Starší školní věk trvá od dvanácti do patnácti let. V tomto období probíhá puberta. Je to období, kdy dítě hledá vlastní identitu. Zároveň si daný jedinec všímá toho, jak přemýšlí, komunikuje a jak prožívá. Toto období je velmi důležité, protože významné pocity, události a zkušenosti si pamatujeme a využíváme je po celý život. Rozvíjí se mechanická paměť

a zároveň se přidává paměť logická, která používá vztahy mezi pojmy. Zlepšuje se koncentrace. Škála emocí se rozšiřuje. (Žaloudíková, 2013)

### **3.4. Vliv multimédií na děti staršího školního věku**

#### **3.4.1. Možný pozitivní vliv na děti staršího školního věku**

Při umírněném používání sociálních médií lze u dětí pozorovat větší míru sociální podpory a propojení. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

Děti staršího školního věku vnímají pozitiva médií různě. Ze studie je patrné, že jsou média součástí jejich každodenního života. Někteří uvádí, že používají média pro komunikaci s kamarády. Jiní zase využívají video návody. Jeden z dotazovaných dětí dokonce uvedl, že se prostřednictvím video návodu naučil používat 3D tiskárnu, kterou si zakoupil na internetu. Další děti fascinují různé záhady a média využívají k vyhledávání informací o těchto záhadách. (Studie mediální gramotnosti populace ČR, 2016)

#### **3.4.2. Možný negativní vliv na děti staršího školního věku**

Užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy a sexuální chování

Děti v tomto věku často sledují obsah zobrazující užívání návykových látek, sebepoškození, sexuální chování nebo poruchy příjmu potravy. Následně mohou chápat takové chování jako normativní a žádoucí. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

Kyberšikana

Kyberšikana představuje riziko spojené s online prostředím. V tomto prostředí mohou být pachatelé anonymní a k šikaně může docházet kdykoli. Zároveň se dané informace mohou velmi rychle šířit. Kyberšikana může mít krátkodobé i dlouhodobé následky pro pachatele a jeho oběť. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

## Sexting

Sexting je označení pro elektronický přenos nahých nebo polonahých snímků a sexuálně zaměřených zpráv. Americká akademie pediatriů odhaduje, že 12 % mladých lidí ve věku od 10 do 19 let někdy někomu jinému poslalo sexuální fotografii. Internet poskytl příležitost pro zneužívání dětí sexuálními delikventy prostřednictvím sociálních sítí, e-mailů nebo i online her. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

## Vliv na duševní zdraví

Při pasivním používání sociálních médií (tzn. pouze sledování sdíleného obsahu, ne jeho vytváření) vykazují děti pokles životní spokojenosti. Zatímco při aktivním používání médií tomu tak není. (Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016)

## Rizika z pohledu dětí staršího školního věku

Závislost jako možné riziko vnímají i děti staršího školního věku. Jako další riziko uvádějí nebezpečí na internetu. Děti zmiňují, že se o multimédiích a masmédiích učí ve škole a jsou upozorňovány na různá rizika. Mezi jejich zásadní obavy patří ztráta osobních dat. (Studie mediální gramotnosti populace ČR, 2016)

## 4. MULTIMÉDIA VE VÝUCE

O zavedení digitálních technologií do výuky se v České republice diskutuje již několik desítek let. Podpora zavedení těchto technologií přichází ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které se věnuje tomuto tématu v několika strategických dokumentech z posledních let, např. Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 nebo Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Tyto dokumenty obsahují mnoho cílů v oblasti využívání digitálních technologií ve výuce. Naplňování těchto cílů monitoruje Česká školní inspekce, ta ale ve své tematické zprávě ze září roku 2017 upozorňuje na několik překážek v podmínkách pro zavedení digitálních technologií do škol. Zmiňováno je především neefektivní koncepce a financování, nedostatečné personální zajištění, zastaralé vybavení a značně omezené připojení. Závěrem této tematické zprávy je konstatování, že situace v České republice byla v době vydání kritická. (Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách, 2017)

V minulosti se do základních škol instalovaly interaktivní tabule, které umožňovaly využívání multimediálního obsahu ve výuce. Interaktivní tabule je dotyková plocha, která umožňuje vzájemnou komunikaci mezi uživatelem a počítačem. Cílem interaktivní tabule je umožnit maximální názornost zobrazovaného obsahu. Díky interaktivní tabuli je umožněno uživateli ovlivňovat činnost počítače a v něm probíhajících programů. Dostál (2010) zmiňuje možné výhody využívání interaktivních tabulí jako je například motivace žáků k učení (při vhodném využití interaktivní tabule), lepší vizualizace učiva – použití animací nebo přesouvání objektů, delší udržení pozornosti žáků, opakované použití vytvořených materiálů a rozvoj informační a počítačové gramotnosti. Česká školní inspekce (2017) ale ve své zprávě uvádí pořízování interaktivních tabulí téměř do všech učeben jako příklad nesmyslné strategie, důvodem je absence funkční a účinné obsahové ale i aplikační podpory. Zároveň Česká školní inspekce upozorňuje na chybějící podporu ve vzdělání pedagogů.

Hojně využívanými nástroji pro tvorbu multimediálních učebních pomůcek byly a jsou nástroje společnosti Microsoft – například: Word, Excel a Powerpoint. (Klement, 2010)

K zásadnímu posunu v oblasti digitálních technologií ve výuce v České republice došlo až s pandemií Covidu-19. Kdy bylo nutné kvůli uzavření škol přejít k distanční výuce, ve které bylo zapotřebí využívat online prostředí. K velkému pokroku, o který se snažili strategie posledního desetiletí, došlo během prvních dvou měsíců pandemie. Školy v České republice jsou ale značně diverzifikované, mezi školami existují velké rozdíly, a to i v přístupu



k digitálním technologiím. Pro některé školy znamenala online výuka pouhé zadávání úkolů z učebnice bez poskytování zpětné vazby, pro jiné školy znamenala tato výuka možnost nabídnout žákům vzdělávací obsah, plány výuky, online hodiny, komunikace s rodiči nebo například zjišťování zpětné vazby a možnost autotestování pro žáky. (Kopecký, 2021, s. 11, 12)

Rozvoj digitálního vzdělávání během pandemie Covidu-19 dokazuje i šetření Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky. Tento úřad provedl kvantitativní výzkum metodou standardizovaného dotazníku, účelem tohoto výzkumu bylo zjištění zkušeností ředitelů, učitelů a rodičů s digitálním vzděláváním na základních školách. V průběhu let 2018–2021 se vybavení na školách výrazně zlepšilo. Zatímco v roce 2018 připadalo na jedno přenosné zařízení na škole zhruba 15,5 žáka, v roce 2021 to bylo pouze 6 žáků na jedno přenosné zařízení. 94 % dotazovaných učitelů uvedlo, že se díky online výuce v průběhu pandemie Covidu-19 zlepšily jejich digitální dovednosti. Výzkum zároveň zjistil, že 81 % žáků vyžadovalo pomoc s distanční výukou od rodičů, a to hlavně s přípravou a technickým zajištěním výuky. Ve výzkumu bylo dále zjištěno, jaké digitální materiály učitelé ve výuce využívají, učitelé využívají digitální materiály následovně v sestupném pořadí: videa, prezentace, pracovní listy, zvukové ukázky, hry, testy, křížovky a animace. (Datová příloha ke kontrolnímu závěru č. 22/02, 2023)

Rozvoj využití multimédií ve výuce během pandemie je možné najít i mimo Českou republiku. Americký projekt Tomorrow, který již několik let shromažďuje data od učitelů, žáků a rodičů, vydává na základě těchto dat různě tematicky zaměřené zprávy. Jedna z těchto zpráv se každoročně věnuje oblasti vzdělávacích technologií v USA. Poprvé se této problematice věnoval v roce 2008 a od té doby se k tomuto tématu pravidelně vrací. Zpráva z roku 2020 určuje tři oblasti ze školní praxe, ve kterých díky pandemii došlo k posunu:

Zvýšené využívání digitálních technologií v průběhu pandemie Covidu-19 způsobilo změnu vnímání kvality zdrojů určených ke vzdělávání – jako jsou například: digitální materiály, online platformy, programy nebo aplikace. Protože v době pandemie byly děti nucené učit se doma, jejich rodiče měli možnost změnit názor a postoj k významu vzdělávacích technologií.

Již před pandemií žáci důvěřovali, že mají technologie schopnost podporovat učení a zároveň rozšiřovat vzdělávací prostředí. Díky pandemii tato důvěra ještě vzrostla. U žáků z amerických škol převládá názor, že klasické formy výuky jsou již zastaralé. Tito žáci vítají

nejen zavedení technologií do výuky, ale i to, že digitální technologie ve výuce umožňují jistou míru samostatnosti. Z výzkumu je patrné i to, že žáci vnímají výuku ve Spojených státech v průběhu pandemie zajímavější. (Brdička, 2020)

## **5. HRANÍ POČÍTAČOVÝCH HER A SLEDOVÁNÍ TV**

### **5.1. Hraní počítačových her**

Počítačové hry jsou typem softwaru, který funguje na základě vzájemné interakce s uživatelem (hráčem) v uměle vytvořeném prostředí počítačové hry. (Basler, 2018, s. 11)

Počítačovými hrami mohou být označovány veškeré digitální hry nebo videohry, tzn. hry, které jsou zprostředkovány pomocí nejrůznějších digitálních technologií (stolní počítač, herní konzole, mobilní telefon, tablet, aj.). (Basler, 2018, s. 13)

Počítačové hry lze rozdělit hned do několika kategorií dle různých kritérií. Kromě dělení podle herních žánrů, lze počítačové hry rozdělit také dle počtu hráčů, dle nutnosti přístupu k počítačové síti nebo dle platebního modelu. (Basler, 2018, s. 22,23)

Některé vlivy počítačových her závisí na žánru těchto her.

#### **5.1.1. Výhody hraní počítačových her**

V řadě studií a výzkumů bylo dokázáno, že hraní digitálních her může mít pozitivní vliv na celou řadu dovedností v různých oblastech. Kromě zlepšování dovedností jako je logika, koordinace pohybů, postřeh a soustředění, mohou edukační hry učit konkrétní znalosti, fyzická kondice může být zlepšena na základě her, které jsou na to zaměřené. Poslední oblastí, která může být ovlivněna hraním her, je oblast sociální. V této oblasti může docházet ke zvýšení empatie nebo chuti pomáhat, zároveň mohou hry snižovat agresivitu. (Zmeškalová Ph.D., 2018) Vždy ale záleží na obsahu konkrétních her.

Možný pozitivní vliv hraní počítačových her na inteligenci

Zvýšení inteligence

Studie, která byla zveřejněna v časopisu Nature Scientific Reports, zkoumala děti ve věku 9 až 11 let, kteří hráli intenzivně digitální hry. Vědci v této studii došli k závěru, že se těmto dětem zvýšila inteligence, díky hraní her. Studie se zaměřila na téměř deset tisíc dětí, vědci nezkoumali pouze inteligenci, ale do svého měření zahrnuli i další faktory, proto vědci měli k dispozici dostatek dat, díky kterým mohli v průběhu studie brát v úvahu i socioekonomický status rodiny nebo genetickou výbavu. Výsledkem této studie bylo zjištění, že vztah mezi trávením času hraním digitálních her je přímo úměrný zvýšení inteligence. Čím více času děti věnovaly hraní digitálních her, tím více se zvýšila jejich inteligence. (Pozitivní vliv počítačových her na inteligenci, 2022)

### Zlepšení kognitivních schopností

Digitální hry, zejména akční nebo střílečké hry tzv. „střílečky“ podporují zlepšení kognitivních schopností jako je například zlepšení prostorových dovedností nebo rychlejší a přesnější zaměření pozornosti. (Granic, 2013)

Při hraní digitálních her se mohou rozvíjet i další dovednosti jako například řešení problémů nebo tvořivost. Vědci zkoumali vliv hraní digitálních her na schopnost řešení problémů a koordinaci úkolů. Došli ke zjištění, že zkušení hráči digitálních her oproti těm, co hry nehrají vůbec, lépe koordinují svou práci na souběžných úkolech. Důvodem tohoto zjištění může být to, že hry vytvářejí velmi dobré prostředí pro nácvik těchto dovedností, protože obsahují paralelní akce a mají komplexní povahu. (Strobach, 2012)

Ve studii z roku 2013 bylo zjištěno, že ke zlepšení kognitivních schopností hraním digitálních her nedochází pouze u dětí, ale i u dospělých. V této studii konkrétně sledovali laparoskopické chirurgy, které rozdělili do dvou skupin. Jedna skupina hrála čtyři týdny hru na herní konzoli, druhá skupina žádnou hru nehrála. Vědci dospěli k závěru, že první skupina hrající hru na herní konzoli si významně zlepšila přesnost při operacích. (Play to become a surgeon: impact of Nintendo Wii training on laparoscopic skills)

### Motivace

Ačkoli jsou hry považované za lehkomyšlnou zábavu, mohou mít pozitivní vliv na motivaci. (Granic, 2013) Hlavními důvody pozitivního vlivu na motivaci u her jsou rostoucí cíle, rychlá zpětná vazba a občasné odměny. (Uhls, 2018, s. 197)

### Emoce

Hraní digitálních her může mít pozitivní vliv na regulaci emocí. Hraní logických her může přinášet pozitivní emoce a zároveň může podpořit relaxaci a uvolnění. Tyto hry jsou ale určeny ke krátkému a občasnému hraní. (Granic, 2013)

### **5.1.2. Nevýhody hraní počítačových her**

V souvislosti s hraním digitálních her bývá zmiňováno několik rizik. Mezi nejobávanější nevýhody hraní počítačových her patří závislost a násilí spojené s následnou agresivitou.

## Násilí

Mnoho výzkumů se zabývá vlivem násilných počítačových her na děti a jejich následnou agresivitu. Média často zmiňují násilné počítačové hry jako důvod agresivních útoků způsobených dětmi a dospívajícími. V minulosti probíhaly takové útoky zejména v zahraničí, ale během posledních let proběhlo několik takových útoků i v České republice.

V roce 2018 vědci provedli srovnání 24 studií s dohromady více než 17 tisíci účastníků. Účastníci byli z různých států po celém světě, ve věku od devíti do devatenácti let a byli sledováni po dobu tří měsíců až 4 let. Toto srovnání mnoha studií došlo k závěru, že hraní násilných digitálních her vede ke zvýšení následné agresivity. (Violent Video Game Effects on Aggression, Empathy, and Prosocial Behavior in Eastern and Western Countries: A Meta-Analytic Review, 2010)

Míra rizika roste s kvalitnějším grafickým zpracováním her. Děti a dospívající, kteří hrají hry s velmi dobrým grafickým zpracováním, mohou připodobňovat skutečnosti z digitálních her ke skutečnostem z reálného světa. V případě hraní her, které nejsou vystavěny na základech skutečného světa, nebude riziko tak vysoké. (Basler, 2018, s. 78)

## Závislost

První zmínky o závislosti na digitálních hrách můžeme najít v celosvětových odborných biomedicínských článcích již v osmdesátých letech minulého století. (Zmeškalová Ph.D., 2018)

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2022) definuje digitální závislost jako „*kompulzivní užívání digitálních technologií, ve kterém je pokračováno i přes jeho negativní důsledky*“. (Zpráva o digitálních závislostech v ČR 2022, 2015)

Na školách v České republice bylo ve školním roce 2020/21 objeveno a řešeno zhruba 2,5 tis. případů souvisejících s hraním digitálních her a hraním her hazardních. Většina těchto případů se vyskytovala na druhých stupních základních škol nebo na nižším stupni víceletých gymnázií. (Zpráva o digitálních závislostech v ČR 2022, 2015)

## The internet gaming disorder

Děti, které tráví nadměrné množství času hraním online videoher jsou vystavené vysoce pravděpodobnému výskytu poruchy, která se nazývá The internet gaming disorder. Odborníci tuto poruchu spojují zejména s hraním online skupinových her. Motivací pro hraní těchto her

je týmové pojetí. Mezi příznaky této poruchy patří: oslabení nebo ztráta kontroly nad hraním, upřednostňování hraní her před ostatními aktivitami a opětovné hraní her i přes přítomnost negativních důsledků. Při této poruše může docházet i k opomíjení jídla a spánku. Postupně dochází i ke ztrátě sociálních a studijních aktivit. Nejrizikověji ohroženou skupinou jsou chlapci v období adolescence. (Zmeškalová Ph.D., 2018)

## **5.2. Sledování televize**

V souvislosti se sledováním televize dětmi se objevuje mnoho obav, které jsou spojené zejména s možným narušením duševního zdraví dítěte. Zároveň ale existují i obavy o fyzické zdraví dětí.

Rozhodujícím faktorem pro vliv sledování televize na dítě je věk dítěte. Rozdíly mezi vnímáním dětí jsou výrazné, děti tak ve vztahu k médiím tvoří celistvou skupinu diváků. (Suchý, 2007)

V různých literaturách a odborných článcích se objevuje pojem televizní dítě. Tento pojem je spojován s nadměrným vystavením dítěte televizním obrazovkám. Takové dítě je definováno tak, že špatně navazuje vztahy s ostatními, špatně se vyjadřuje, nedokáže si samo hrát, je nejisté, špatně se soustředí, zároveň je narušena jeho schopnost naslouchat, a to má za následek zhoršenou způsobilost k učení. Tento pojem souvisí i s požadováním okamžitého uspokojování potřeb a rychlého řešení problémů. Reklamy vysílané v průběhu normálního vysílání působí na tyto děti tak, že mají výraznou touhu vlastnit vše z daných reklam. (Děti a TV, 2009)

**Sledování televizního násilí a s tím spojená agresivita**

V různých etapách života děti vnímají televizi jinak. Uvědomování obsahu začíná zhruba v třetím roce života, kdy si děti již uvědomují své vlastní já. U dětí ve věku tří až pěti let dochází k napodobě. Pokud hraje televize v rodině důležitou roli, může docházet k napodobování zobrazovaného obsahu. Sledování agresivních scén dětmi může mít za následek napodobování těchto scén a s tím spojenou agresivitu. Riziko takového chování se zvyšuje s opakovaným sledováním takových scén. (Suchý, 2007)

Děti v tomto věku chápou televizi jako zdroj reálných informací o okolním světě. (Děti a TV, 2009)

Ve věku od šesti do osmi let si děti dokáží zapamatovat scény chronologicky. Dítě se dokáže vcítit a soucítit s jednotlivými postavami. Při sledování televize může dítě zapomínat na okolní svět. U dítěte je možné pozorovat fyziologické a mimické projevy jako jsou například otevřená ústa. V tomto věku má dítě potřebu sledovaný obsah sdělovat ostatním, hlavně dospělým. Mezi devátým a desátým rokem života je možné u dětí sledovat rozvoj komplexního chápání filmu. Dítě je schopné rozlišit hlavní a vedlejší dějové linky a zároveň rozlišuje, co je reálné a co ne. Mimické projevy zůstávají, ale začíná se rozlišovat chování u chlapců a dívek. Chlapci v tomto věku začínají se skrýváním svých citů na rozdíl od dívek, které jsou schopny city vyjadřovat neprodleně a hledají bezpečí u svých rodičů. (Suchý, 2007)

V průběhu minulého století bylo provedeno několik výzkumů, které zkoumaly vliv sledování televize na agresivitu dětí.

Jeden z výzkumů byl prováděn v roce 1977. V té době se zúčastnilo výzkumu 557 dětí ve věku 6-10 let. Vědci zjišťovali informace o sledování televizního násilí v dětství, identifikaci s agresivními televizními postavami, hodnocení realističnosti televizního násilí, agresivním chováním a intelektuálních schopnostech vše sledovali v souvislosti s dosaženým vzděláním rodičů. V navazující studii výzkumníci provedli rozhovory s 329 účastníky původní studie. V době této navazující studie bylo účastníkům v rozmezí 20 až 25 lety. Vědci prováděli měření sledování televizního násilí a agresivního chování dospělých a zároveň získali archivní údaje o trestních rozsudcích a přestupcích ze státních záznamů. Studie ukázala, že vystavení televiznímu násilí v raném dětství předpovídá agresivní chování v dospělosti. Zatímco vystavení násilí v médiích v dospělosti zanechá na jedinci pouze dočasné následky, vystavení násilí v dětství může zanechat na jedinci následky trvalé. (Huesmann, 2008)

V České republice je uplatňován zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání, který upravuje dobu vysílání rizikového televizního obsahu takto: *„nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin do vysílání pořady, které by mohly narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj nezletilých osob; tato povinnost se na provozovatele vysílání nevztahuje, je-li vysílání koncovému uživateli dostupné na základě písemné smlouvy s osobou starší 18 let a je k němu poskytnuto technické opatření, které této osobě umožňuje omezit přístup k vysílání nezletilým osobám,“* na jeho dodržování dohlíží Rada pro televizní a rozhlasové vysílání. Tato Rada zároveň spravuje webové stránky Děti a média, které shromažďují a prezentují informace od odborníků na daná témata a zároveň tyto informace zprostředkovávají rodičům, kteří chtějí snížit možné negativní dopady médií na jejich děti. (citace Děti a média – domů)

Říčan a Pithartová (1995) upozorňují na přítomnost televizního násilí i v pořadech pro nejmenší. Dokonce zmiňují, že v pořadech pro nejmenší je násilí nejvíce. V tomto případě se sice nejedná o násilí, kde se objevuje krev, ale i přesto je takové násilí škodlivé. Násilí v pořadech pro děti se objevuje zejména ve formě honiček, rvaček, nadávek a výhružek. U dětí následuje touha napodobit chování, které viděly v televizi. Může docházet například ke zkoušení takového chování na spolužácích, a tak může vzniknout šikana. I přes to, že se u dítěte neobjeví touha takové chování zkoušet, může být sledování násilného obsahu v televizi rizikové. Dětem se může zalíbit krutost nebo poškozování, nebo naopak sledování takového obsahu může vést k nepřiměřenému strachu z násilí nebo k ostýchavému a nebezpečnému chování. (Říčan, 1995)



## 6. VÝCHOVA DĚTÍ V MULTIMEDIÁLNÍM SVĚTĚ

### 6.1. Mediální výchova v rodině

Mediální výchova je proces s cílem vybudovat u dětí mediální gramotnost, tzn. umožnit získat znalosti a dovednosti, které vedou k účinnému a bezpečnému používání médií. Stašová, Slaninová a Junová (2015) upozorňují na absenci zkušeností s mediální výchovou u současných rodičů. Zároveň upozorňují na to, že často dochází k podceňování mediální výchovy, a to hlavně z důvodu absence mediální výchovy u rodičů. Rodiče následně argumentují tím, že i přes tuto absenci dokáží s médii pracovat a chápat jejich rizika. V současné době s rostoucí nasyceností okolního světa médii lze chápat mediální výchovu jako nezbytnou. Jako podpora mediální výchovy v rodině může sloužit několik webových stránek, které se tímto tématem zabývají. Rodiče si většinou uvědomují přítomnost rizik spojených s využíváním médií, zároveň ale uvádějí, že rizika se týkají hlavně ostatních dětí, ne jejich vlastních dětí. (Trumhová (2015) cit. dle (Stašová, 2015, s. 135)).

Oblast mediální gramotnosti je kompetencí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání od roku 2010. V této době neexistoval v České republice žádný výzkum, který by se zabýval mediální gramotností, proto Rada pro televizní a rozhlasové vysílání od roku 2010 nechala zpracovat tři takové výzkumy. První v roce 2011 a další v letech 2016 a 2021. Výzkumy se zabývaly nejen dětmi do 15 let, ale i dospělými. Díky tomu je možné sledovat vývoj mediální gramotnosti v české republice. (Co je mediální gramotnost?)

Výzkumy zaměřené na mediální výchovu v rodině se na konci minulého a začátku současného století nejprve zabývaly sledováním televize a používáním počítače, ale s postupem času a měnící se vybaveností domácností se studie zaměřují spíše na chování spojené s těmito technologiemi. Hlavními předměty zkoumání jsou různé strategie v přístupu k mediální výchově. Současně se řeší význam rodičovských regulací ve spojitosti s technologiemi. Zároveň studie sledují společné používání médií rodičů s dětmi. (Stašová, 2015, s. 137)

Vzhledem k tomu, že děti jsou ovlivňovány působením rodičovských vzorů, studie zjistily, že děti přebírají chování svých rodičů i v souvislosti s používáním médií. Dle studie z Northwestern university existují tři modely domácností: mediacentrický, umírněný ve vztahu k médiím a s malou přítomností médií. Mediacentrický model vykazovalo zhruba 39 % rodin. Rodiče v těchto rodinách stráví průměrně jedenáct hodin sledováním obrazovky.

Většina z těchto rodin přiznává, že pouští televizi dětem, když potřebují udělat něco v domácnosti. Polovina z těchto rodin má obrazovku zapnutou celý den. Děti v těchto rodinách průměrně sledují obrazovku více než čtyři hodiny denně. Umírnění rodiče ve vztahu k médiím tvořili asi 45 % dotazovaných. Tito rodiče tráví průměrně méně než pět hodin sledováním obrazovky. Tyto rodiny sice rády sledují televizi, ale také se věnují společným aktivitám venku. Děti v těchto rodinách průměrně stráví sledováním obrazovky necelé tři hodiny denně. Rodin s malou přítomností médií je asi 16 %. Rodiče v těchto rodinách věnují obrazovkám méně než dvě hodiny denně. U těchto rodin je nepravděpodobné, že si užijí společné sledování filmů jako rodinnou aktivitu, nebo že při uspávání dětí použijí televizi. Děti v těchto rodinách věnují obrazovce průměrně hodinu a půl. Tento výzkum byl zveřejněn v roce 2013, je tedy pravděpodobné, že nasycenost médií za posledních 10 let zvýšila. (Study Finds Parents Drive Children's Media Use, 2013)

Mnoho rodičů sdílí obavy z nebezpečného chování spojeného s užíváním médií na internetu. Rodiče se proto své děti snaží proti nebezpečí ochránit, jejich snahy lze podle výzkumu na Univerzitě v Haifě rozdělit do 3 skupin. První skupina rodičů dětem striktně monitoruje chování dětí na internetu a omezuje čas strávený online. Rodiče dětem instalují do zařízení aplikace, které zaznamenávají navštívené webové stránky nebo některé blokuje. Druhá skupina rodičů se snaží o aktivní přístup k nebezpečím na internetu. Rodiče s dětmi o nebezpečích na internetu mluví, učí je, jak internet bezpečně používat a pomáhají při negativních zážitcích. Třetí skupina rodičů do digitálního světa dětí nijak nezasahuje. Výzkumníci také zkoumali, zda jednotlivé přístupy mají vliv na pozdější rizikové chování na internetu. Děti, které prokazovaly nejrizikovější chování na internetu, pocházely z rodin, kde rodiče jejich činnost na internetu nejvíce monitorovali.

(Intrusive monitoring of internet use by parents actually leads adolescents to increase their risky online behavior, 2015)

Jiné výzkumy tato zjištění potvrzovaly. Pokud jsou děti malé mohou filtrovací aplikace fungovat, ale starší děti již dokáží tyto aplikace snadno obejít. (Uhls, 2018, s. 32)

### **6.1.1. Mediální výchova v rodině v České republice**

Z výzkumu, který provedly Stašová, Slaninová a Junová (2015), vyplývá postoj rodičů k mediální výchově v České republice. Jednotlivé postoje rodičů se liší dle různých médií. Rodiče uváděli, že největší potřeba pravidel je při používání počítače, zatímco u používání

mobilního telefonu tuto potřebu nevnímají. Rozdílné názory na pravidla spojená s používáním médií v rodině souvisely s rozdílným věkem dotazovaných rodičů. U mladších rodičů převládal názor, že je nutné dětem stanovit pravidla. Stejný názor zastávali rodiče s vyšším vzděláním a zároveň ti, kteří mají více než jedno dítě. V rodinách, které jsou více vybavené médii, mají rodiče menší snahy o nastavování pravidel spojených s užíváním těchto médií. Naopak v rodinách, které tolik vybavené médii nejsou, nastavují rodiče dětem přísnější pravidla. Zároveň rodiče regulují používání médií tím, že pořizují méně zařízení. Nejčastějším pravidlem, které se v domácnostech používá je omezení času stráveného dětmi sledováním nebo používáním médií. Ve většině případů se omezení týká používání počítače a sledování televize. Většina rodičů, která reguluje čas dětí strávený s médii zároveň sleduje obsah médií.

Někteří rodiče sice sledovali obsah médií sledovaný dítětem, ale neregulovali čas, který dítě s médii stráví. Polovina rodičů v tomto výzkumu uvedla, že se aktivně zajímají o mediální aktivity dětí. Část rodičů se ale spoléhá na zodpovědnost jejich dětí.

## **6.2. Mediální výchova ve škole**

*„Současná pedagogika se snaží najít odpovědi na otázky kde, kdy a jak je vhodné mediální výchovu realizovat.“ (Stašová, 2015, s. 163)*

### **6.2.1. Mediální výchova ve školách v České republice**

První zmínky o mediální výchově lze nalézt již v polovině 90. let minulého století. V této době začínají vycházet i publikace, které se věnují vlivu médií. Větší množství těchto publikací se objevuje ale mnohem později zejména mezi roky 2007 a 2013. (Stašová, 2015, s. 165)

V České republice se uvažovalo o zařazení mediální výchovy do výuky od přelomu 20. a 21. století. Mediální výchova je od roku 2007 zařazena do Rámcových vzdělávacích programů jako průřezové téma. Děti ji mohou vnímat na základních školách od školního roku 2007/2008 a to hned několika způsoby: jako samostatný předmět, formou projektů nebo jako jednotlivé části zařazené do jiné výuky. (Stašová, 2015, s. 165, 166)

Dle Rámcových vzdělávacích programů (2016) jsou média nejen velmi důležitým zdrojem informací, ale i socializačním faktorem, mají tedy vliv na celkové chování jedince ve společnosti, utváření jeho vztahů a životního stylu. Sdělení předávána médii nemají stejný význam a jsou tvořena s různými úmysly. Z tohoto důvodu je důležité umět se v nich orientovat a dokázat zhodnotit důvod jejich vzniku, tzn. zda mají působit informativně,

manipulativně nebo jestli mají přesvědčit či pobavit. Zároveň je důležité kriticky přemýšlet nad vztahem informací sdělovaných v médiu vzhledem k realitě. Mediální výchova by měla zprostředkovat základní poznatky o používání médií a zároveň získání dovedností jako je analyzování a posouzení věrohodnosti sdělení nabízených médii. Mediální výchova má blízkou vazbu na následující vzdělávací oblasti: Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura. (6.6 Průřezové téma Mediální výchova, 2016)

## 7. JAK SE ZMĚNIL VZTAH DĚTÍ K MULTIMÉDIÍM V PRŮBĚHU PANDEMIE COVIDU-19

Covid-19 je infekční onemocnění, které způsobuje vir SARS-Cov-2. U většiny lidí se toto onemocnění projevuje respiračními problémy. U většiny jinak zdravých jedinců není nutná zvláštní léčba lékařem, onemocnění samo odezní. Někteří lidé ale i přes to vyžadují lékařské ošetření. Závažný stav může onemocnění vyvolat především u starších lidí, kteří již mají jiná onemocnění jako jsou např. kardiovaskulární a chronická onemocnění, cukrovka, onemocnění dýchacích cest nebo rakovina. (Coronavirus disease (COVID-19), 2023)

V průběhu března roku 2020 se v České republice objevily první případy tohoto onemocnění. Následkem rychlého šíření této nemoci, po několika dnech od objevení prvního případu, bylo usnesení, ve kterém Vláda ČR zakázala volný pohyb osob. (Usnesení vlády České republiky o přijetí krizového opatření, 2020) Velmi vážný stav pandemie byl na celém světě.

V důsledku tohoto opatření došlo k zavedení distanční výuky na školách. Proto se mnoho aktivit dětí přesunulo do digitálního prostředí. Při srovnání času před pandemií a po ní, je zřejmé že téměř 60 % chlapců a asi 35 % dívek hraje digitální hry více než před pandemií. S pandemií Covidu-19 jsou často spojována různá duševní onemocnění, jako jsou například úzkosti, deprese, změny nálad nebo agresivní chování. U jedinců, kteří v době pandemie trávili nadměrné množství času u digitálních technologií, tzn. docházelo u nich k nadužívání těchto technologií, se riziko těchto duševních onemocnění zvyšuje. (Zpráva o digitálních závislostech v ČR 2022, 2015)

Americká akademie pediatrií provedla na přelomu října a listopadu 2022 výzkum, ve kterém posuzovali, jak stres související s probíhající pandemií ovlivňuje pravidla pro používání médií dětmi v domácnostech. Výzkum byl prováděn na základě dotazníkového šetření. Dotazník byl vyplňován 1000 rodičů s alespoň jedním dítětem mezi 6 a 17 lety. V této studii byli rodiče požádáni, aby se zamysleli nad pravidly souvisejícími s používáním médií ve dvou obdobích, před pandemií Covidu-19 a v době výzkumu. Pro každé období zvlášť odpovídali na sedm následujících otázek:

- Zda měly děti zakázány mobilní zařízení a televizi ve svém dětském pokoji
- Zda se mobilní zařízení nabíjela mimo dětský pokoj dítěte
- Zda členové rodiny používali obrazovky během konzumace jídla
- Zda dítě vypínalo obrazovku alespoň jednu hodinu před spaním

- Zda mělo dítě omezení, které se týkalo pořadů a aplikací, ke kterým mělo dítě přístup
- Zda byla dodržována pravidla související s časem stráveným u obrazovky ve všední dny
- Zda byla dodržována pravidla související s časem stráveným u obrazovky o víkendu

Výsledkem tohoto výzkumu bylo několik zjištění. Problematické používání médií bylo vyhodnoceno téměř u třetiny dětí dotazovaných rodičů. Také bylo ale zjištěno, že toto problematické používání médií u dětí je spojeno spíše s celkovou náladou v rodině než se zavedenými pravidly. Rodiče považovali za důležité pravidlo omezení času u obrazovky, tato studie ale klade otázku, zda je toto omezení dostatečné, pokud je cílem omezení problematického užívání médií. Studie zároveň upozorňuje na to, že je důležitější soustředit se na to, jaká mají média funkce pro celou rodinu než na hlídání maximálního času stráveného u obrazovky. U dětí všech věkových skupin, kteří mají rodiče trpící v době pandemie psychickými potížemi, byla patrná větší náchylnost k problematickému užívání médií.

(Problematic Child Media Use During the COVID-19 Pandemic, 2022)

## **8. DALŠÍ MOŽNÉ NEGATIVNÍ VLIVY MULTIMÉDIÍ NA DĚTI**

### **8.1. FOMO – Fear of missing out**

Fear of missing out (FOMO) se do češtiny překládá jako strach, že něco propásnu. Przybylski (2013) definuje FOMO jako obavu z toho, že by ostatní lidé mohli prožívat zajímavé zážitky, kterých se daný jedinec nemůže zúčastnit.

Další definicí je, že FOMO je úzkost, pociťovaná při srovnávání vlastního života s životem ostatních. Tato úzkost se objevuje i u dětí, a to zejména u dívek ve věku třinácti až osmnácti let. Děti, které jsou z nějakého důvodu vyloučené, mohou díky sociálním sítím sledovat své přátele při prožívání fascinujících zážitků. Sledováním takového obsahu na sociálních sítích se u dětí tvoří negativní pocity, které pro některé děti mohou být nezvladatelné. (Uhls, 2018, s. 139, 140)

### **8.2. Phubbing**

Slovo Phubbing pochází z angličtiny a vzniklo spojením slov phone – telefon a snubbing – ignorování. Jedná se o chování, kdy jedinec při setkání s jinou osobou směřuje veškerou svoji pozornost na mobilní telefon a ignoruje danou osobu. Tímto chováním se projevuje závislost na mobilním telefonu. Lze přirovnat k závislosti na hraní počítačových her tzv. The internet gaming disorder zmíněné výše. Rozdílem ale je, že tato forma závislosti může být určitým způsobem nakažlivá. Zprvu ignorovaná osoba může užívání mobilního telefonu v přítomnosti další osoby začít vnímat jako sociální normu a následně může vykazovat stejné chování. Tato forma závislosti může mít i další sociální dopady jako snížení pocitu blízkosti s druhou osobou nebo nižší pocit sociální pohody. (Zmeškalová Ph.D., 2018)

## **9. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A ROZHOVORY S UČITELI ZŠ**

### **9.1. Otázky v dotazníkovém šetření**

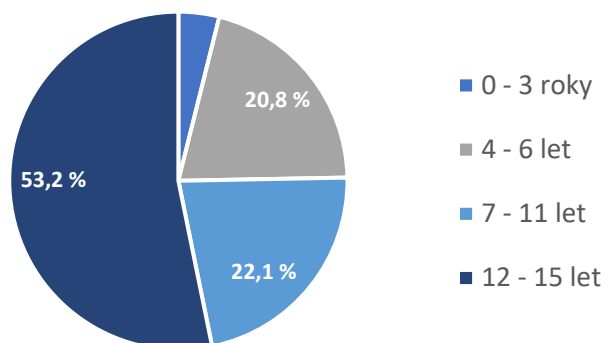
Dotazníkové šetření s názvem Vliv multimédií na děti bylo zaměřené na děti ve věku do patnácti let. Na otázky ohledně dětí odpovídali jejich rodiče. Šetření obsahovalo hlavně otázky spojené s využíváním multimédií a elektronických zařízení, určených ke sledování nebo používání multimédií. Dotazník byl vytvořen s pomocí aplikace Google Forms, tvořilo ho 30 otázek a byl vyplňován anonymně. Vyhodnocení dotazníku proběhlo ze 77 odpovědí. V úvodu bylo představeno téma bakalářské práce a zároveň byla oznámena anonymita. Současně byly uvedena prosba k rodičům, které mají více než jedno dítě, aby se při vyplňování dotazníku zaměřili pouze na jedno dítě nebo aby dotazník vyplnili vícekrát tzn. za každé dítě. Grafy jsou tvořené podle vyhodnocení aplikace Google Forms.

#### Hypotéza dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření má dokázat, že děti tráví mnoho času sledováním nebo používáním multimédií a v důsledku toho na ně mají multimédia značný vliv, současně má dokázat snižující se věkovou hranici začátku používání multimédií dětmi. Respondenty dotazníku jsou rodiče, dotazníkové šetření zjišťuje jejich názor a zkušenost s jejich vlastními dětmi. Rodiče zároveň hodnotí, jak vnímají pozitiva a negativa multimédií. V druhé části dotazníku jsou otázky vztažené k pandemii Covidu-19. V době pandemie byly děti vystaveny zvýšenému sledování a používání multimédií ať už z důvodu distanční výuky nebo z důvodu zákazu volného pohybu osob. Dotazník zjišťuje přítomnost pravidel pro sledování a používání multimédií v domácnostech před, v průběhu a po pandemii. Předpokladem v této části dotazníku je absence pravidel pro sledování a používání multimédií před pandemií a zavedení těchto pravidel v průběhu nebo po pandemii Covidu-19. Závěr celého dotazníku je věnován zapojení multimédií do běžné výuky a do výuky v průběhu pandemie Covidu-19. Tady se předpokládá pozitivní pohled rodičů na zapojení multimédií do výuky, jak do té, která probíhala v období pandemie, tak do výuky běžné.



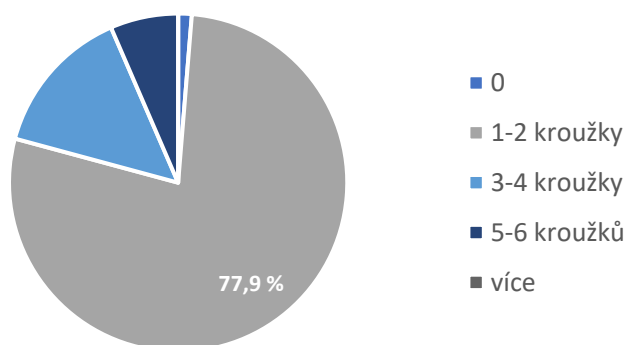
### 9.1.1. Otázka č. 1: Věk dítěte:



Graf 1: Věk dítěte

První otázka byla zaměřena na věk dítěte, na kterého se zaměřili rodiče v odpovědích následujících otázek. Rozdělení bylo vytvořeno dle skupin zmiňovaných dříve v této bakalářské práci, a to na kojence a batolata (0-3 roky), předškolní věk (4-6 let), mladší školní věk (7-11 let) a starší školní věk (12-15 let). Nejsilněji zastoupená skupina jsou děti ve starším školním věku, rodiče těchto dětí odpovídali na dotazník nejčastěji, tzn. ve více než polovině případů. Tato skupina tvoří 53,2 % odpovědí. Další skupinou, která získala 22,1 % odpovědí, byla skupina dětí v mladším školním věku. Téměř stejně byla zastoupena i skupina předškolních dětí, nejmenší zastoupení měla skupina kojenců a batolat (3,9 %).

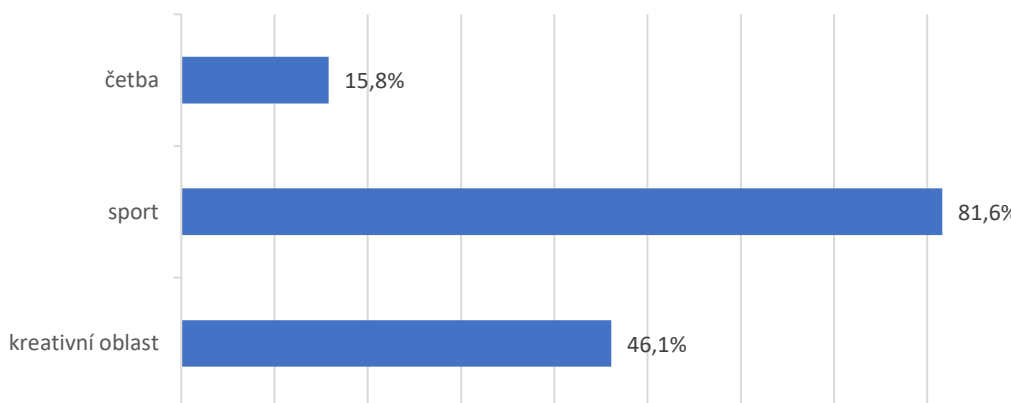
### 9.1.2. Otázka č. 2: Počet zájmových útvarů/ kroužků, které dítě navštěvuje:



Graf 2: Počet zájmových útvarů/ kroužků, které dítě navštěvuje

Tato otázka hodnotila trávení volného času dítěte. To je spojené s navštěvováním zájmových útvarů/ kroužků. Děti, které nenavštěvují ani jeden kroužek je 6,5 %. Téměř 80 % z dětí navštěvuje 1-2 kroužky. 3-4 kroužky navštěvuje 14,3 % dětí a 5-6 kroužků navštěvuje jedno dítě (1,3 %).

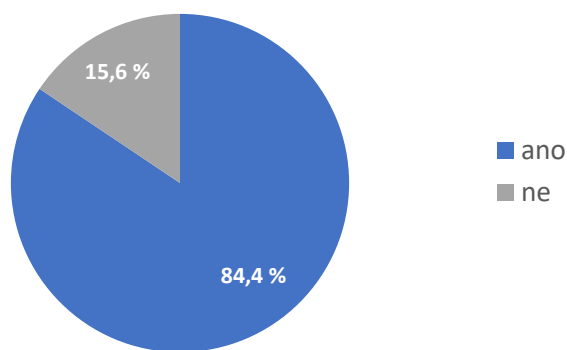
### 9.1.3. Otázka č. 3: Oblast zájmů dítěte:



Graf 3: Oblast zájmů dítěte

Tato otázka zjišťovala oblast zájmů dítěte. Rodiče u této otázky mohli vybírat více možností, proto součet procent dohromady není 100 %. Zjištění je takové, že mezi dětmi je nejvíce oblíbený sport, sportu se věnuje celkem 81,6 %. Podstatně méně oblíbená je kreativní oblast zájmů – té se věnuje méně než polovina dětí (46,1 %). Nejméně zastoupená oblast zájmů u dětí byla čtení, té se věnuje pouze 15,8 % dětí dotazovaných rodičů.

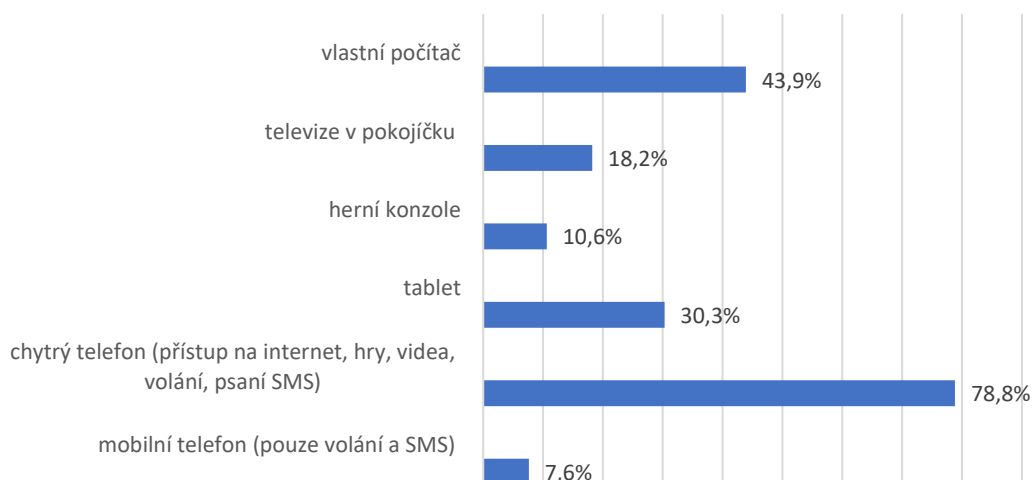
### 9.1.4. Otázka č. 4: Má dítě vlastní elektroniku?



Graf 4: Má dítě vlastní elektroniku?

Tato otázka byla zaměřena na to, zda mají děti vlastní elektroniku. Téměř 85 % dětí dotazovaných rodičů, má k dispozici vlastní elektroniku. Naopak 15,6 % dětí ji k dispozici nemá.

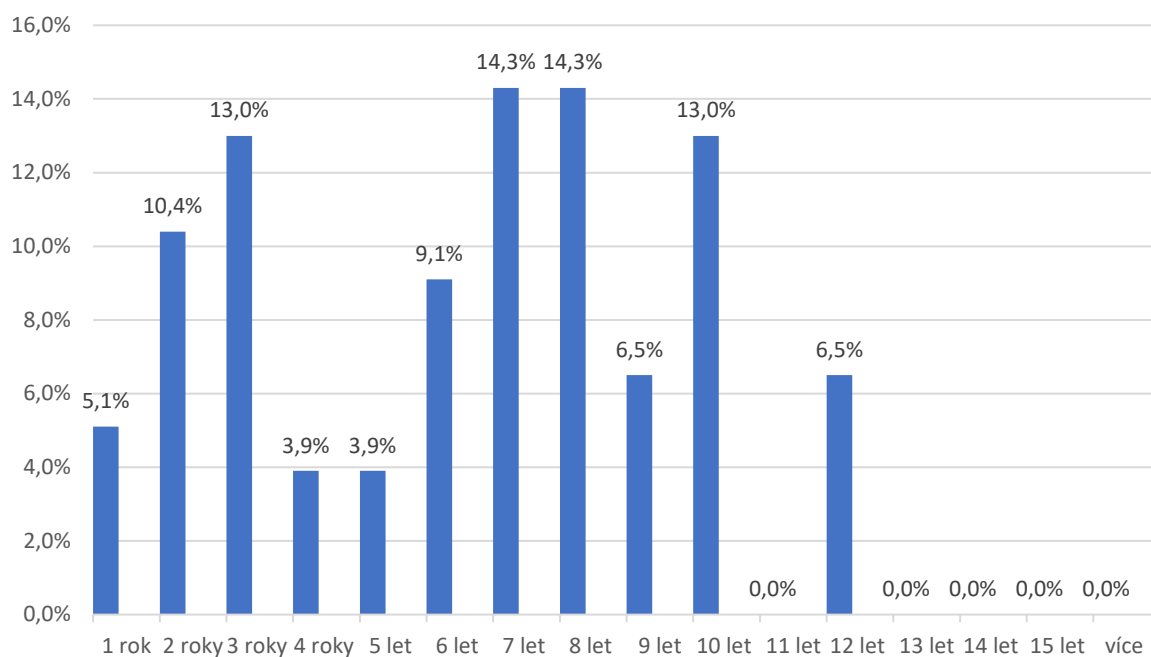
### 9.1.5. Otázka č. 5: Pokud ano, tak jakou? (Vyberte z níže uvedeného, můžete vybrat více odpovědí)



**Graf 5:** Elektronické zařízení, které vlastní děti

Tato otázka navazovala na předcházející otázku, zda mají děti vlastní elektroniku. V této otázce bylo možné přiblížit druh dané elektroniky. Rodiče měli možnost vybrat více odpovědí, proto součet procent není dohromady 100 %. Nejvíce zastoupeným druhem elektroniky byl chytrý telefon, v dotazníku byl specifikován jako přístroj, z kterého má dítě přístup k internetu, může hrát hry, sledovat videa, telefonovat a psát SMS. Chytrý telefon má k dispozici téměř 80 % dětí. Dalším hojně zastoupeným druhem elektroniky, který má dítě jako vlastní, byl počítač, který vlastní 43,9 % dětí. Dalším druhem elektroniky byl tablet, který vlastní 30,3 % dětí. 18,2 % dětí má ve svém pokojíčku vlastní televizi. Téměř nejméně zastoupeným druhem elektroniky byla v dotazníku herní konzole, kterou má pouze 10,6 % dětí. Nejméně zastoupeným druhem elektroniky byl mobilní telefon, ten byl charakterizován jako zařízení, z kterého lze pouze telefonovat a psát SMS.

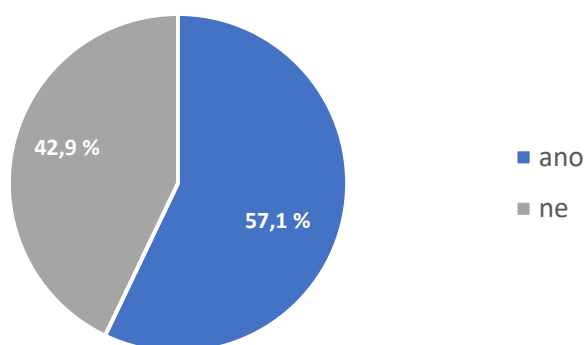
### 9.1.6. Otázka č. 6: Od kolika let má dítě přístup k elektronice?



Graf 6: Věk, od kterého má dítě přístup k elektronice

V této části dotazníku byla kladena otázka, od kdy má dítě přístup k elektronice. Rodiče měli možnost vybrat v rozbalovacím menu věk, od kterého mělo dítě přístup k elektronice.

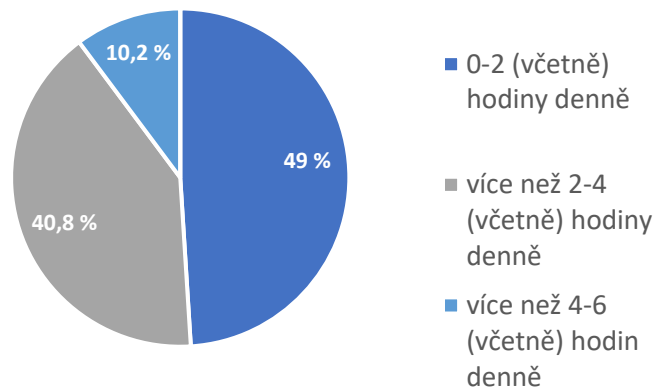
### 9.1.7. Otázka č. 7: Má dítě denní limit pro využívání elektroniky? (hraní počítačových her nebo her na mobilních zařízeních, sledování TV)



Graf 7: Existence denního limitu pro sledování a používání multimédií u dětí

V otázce zaměřené na to, zda má dítě denní limit pro využívání elektroniky odpovídali rodiče následovně: 57,1 % dětí dotazovaných rodičů denní limit má, naopak 42,9 % dětí limit pro využívání elektroniky nemá.

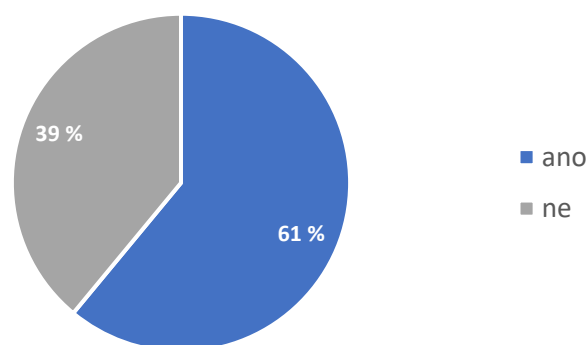
### 9.1.8. Otázka č. 8: Pokud ano, kolik hodin? (do limitu se započítává i sledování TV)



Graf 8: Rozsah denního limitu pro sledování a používání multimédií

Tato otázka navazovala na otázku předchozí, kde rodiče odpovídali, zda jejich děti mají denní limit pro sledování multimédií. Tato otázka zjišťuje délku tohoto limitu. Téměř 50 % dětí má denní limit do 2 hodin denně (včetně). 40,8 % dětí ve sledování multimédií limituje denně časové rozmezí více než 2 hodiny denně až 4 hodiny denně (včetně). 10,2 % dětí má denní limit pro sledování multimédií více než 4 hodiny až 6 hodin denně (včetně). Limitem, který by obsahoval více než 6 hodin denně, nedisponuje žádné dítě.

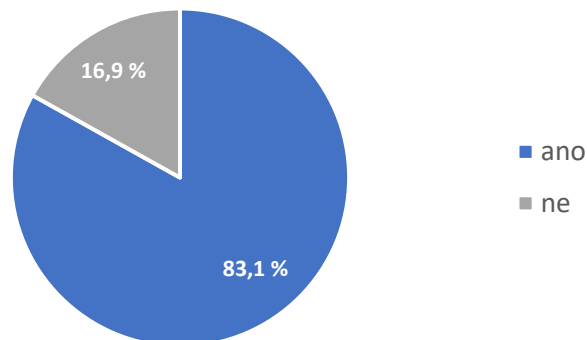
### 9.1.9. Otázka č. 9: Pokud máte více dětí, které jsou různého věku, rozlišujete věk při limitu?



Graf 9: Rozlišování denního limitu u sourozenců v různém věku

Devátá otázka se stále věnovala limitu sledování multimédií. Konkrétně zjišťovala, zda rodiče rozlišují limit, pokud mají více dětí v různém věku. 61 % rodičů tento limit při rozdílném věku dětí rozlišuje, 39 % rodičů naopak ne.

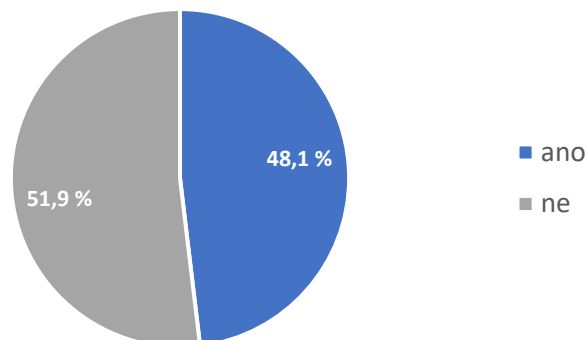
**9.1.10. Otázka č. 10: Víte, co dělá dítě na své elektronice? (Máte přehled o tom, jaký obsah dítě sleduje na elektronice nebo co dělá)**



**Graf 10:** Přehled rodičů o obsahu, který sledují jejich děti na své elektronice

Další otázka byla věnována obsahu, který děti sledují na své elektronice. Rodiče byli dotazováni, zda mají přehled o tom, co dítě sleduje. 83,1 % rodičů tento přehled má, naopak 16,9 % rodičů tento přehled nemá.

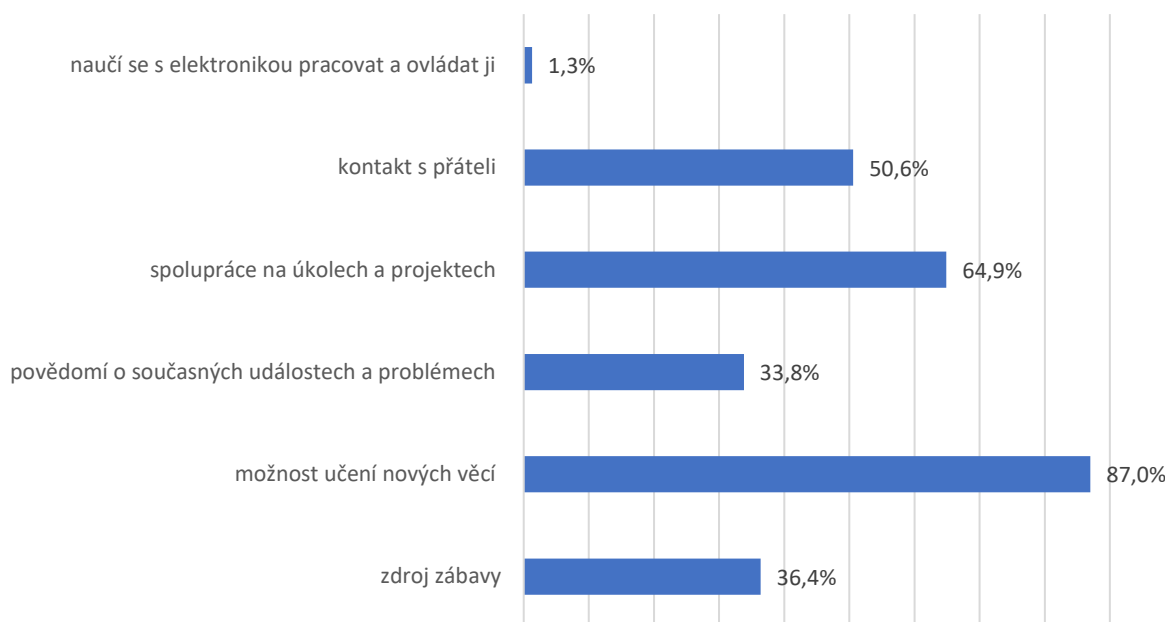
**9.1.11. Otázka č. 11: Má dítě nastavený dětský zámek nebo jinou rodičovskou kontrolu?**



**Graf 11:** Má dítě nastavený dětský zámek nebo jinou rodičovskou kontrolu

Jedenáctá otázka navazovala na téma obsahu, který děti sledují prostřednictvím multimédií. Dotazovala se na to, zda mají děti nastaven dětský zámek nebo rodičovskou kontrolu na svých zařízeních. 51,9 % rodičů odpovědělo, že děti nemají nastavenou žádnou kontrolu, 48,1 % rodičů naopak odpovědělo, že jejich děti takovou kontrolu nastavenou mají.

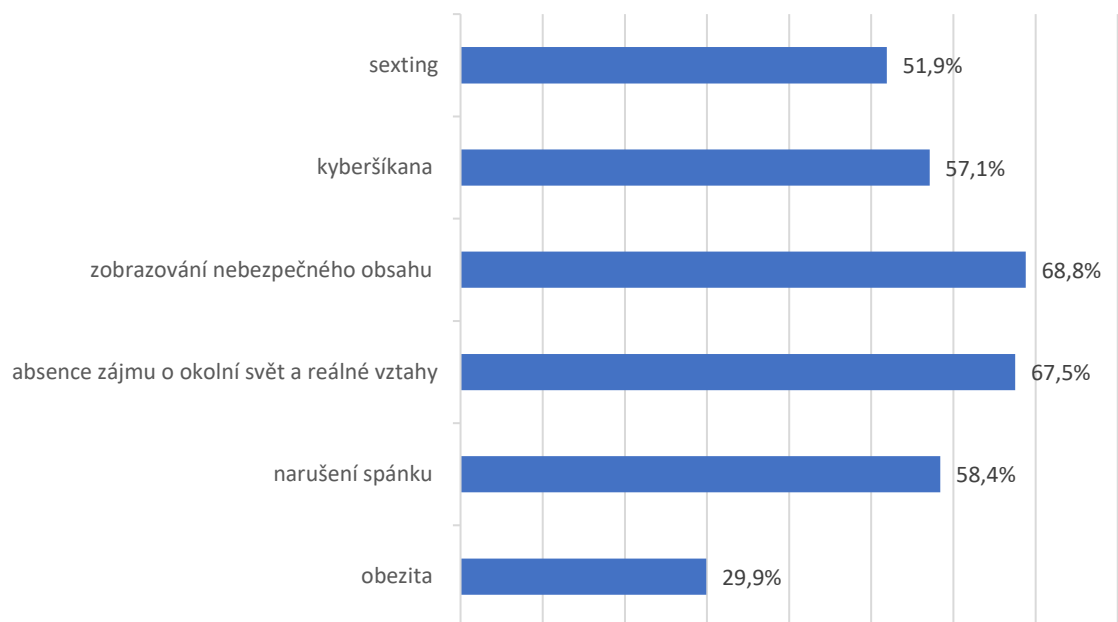
### 9.1.12. Otázka č. 12: Které z následujících věcí považujete jako pozitivní ve vztahu dítěte k multimédiím?



**Graf 12:** Pozitiva ve vztahu dítěte k multimédiím vnímaná rodiči

Tato otázka se věnovala pozitivům, která mohou multimedia přinášet. Rodiče v této otázce měli možnost vybrat více odpovědí a zároveň mohli doplnit odpověď, pokud jim nějaká chyběla. 87 % rodičů označilo jako pozitivní možnost učení nových věcí (video návody, online jazykové lekce, ...). Následovala možná spolupráce na projektech a úkolech, tuto možnost vybralo 64,9 % rodičů. 50,6 % rodičů bere pozitivně možný kontakt s přáteli. Téměř stejné množství rodičů jako pozitivní vnímá zdroj zábavy a povědomí o současných událostech a problémech. Jeden z rodičů uvedl, že jako pozitivní vnímá, že se děti naučí pracovat s elektronikou a ovládat ji a že nejsou tzv. “za opicemi”.

### 9.1.13. Otázka č. 13: Které z následujících věcí ve vztahu dítěte k multimédiím považujete jako rizika?

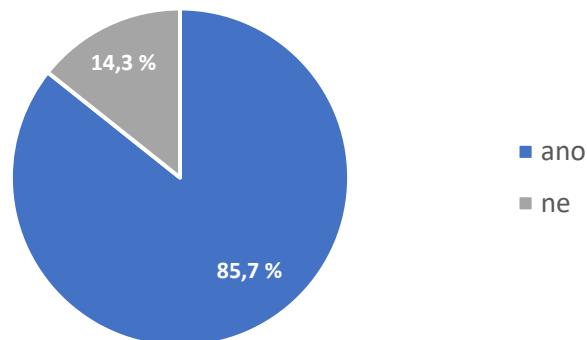


**Graf 13:** Rizika ve vztahu dítěte k multimédiím vnímaná rodiči

Třináctá otázka se věnovala naopak rizikům, které rodiče v souvislosti se sledováním a používáním médií vnímají. I v této otázce měli rodiče možnost vybrat více odpovědí. Nejrizikověji vnímají rodiče možné zobrazování nebezpečného obsahu, jako je užívání návykových látek, sebepoškozování, sexuální chování nebo poruchy příjmu potravy, toto vnímá jako rizikové téměř 69 % rodičů. Bezmála stejný počet rodičů považuje za možné riziko při sledování a používání multimédií u dětí absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy. 58,4 % rodičů označuje za riziko možné narušení spánku, v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu. Zhruba 57 % rodičů vnímá jako riziko kyberšikanu. Takřka 52 % chápe jako riziko sexting – posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím sociálních sítí. Přestože se ve společnosti často v souvislosti se sledováním nebo používáním multimédií skloňuje obezita, jako riziko ji vnímá pouhých 29,9 % rodičů.



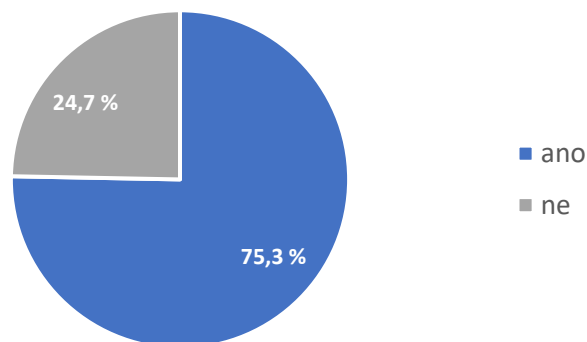
**9.1.14. Otázka č. 14: Mluvíte s Vaším dítětem o rizicích spojených s používáním multimédií?**



**Graf 14:** Mluví rodiče s dětmi o rizicích multimédií?

Další otázka navazuje na předchozí, věnuje se rizikům spojených s používáním multimédií. Rodiče odpovídali na otázku, zda mluví o tomto tématu se svými dětmi. Bezmála 86 % rodičů se svými dětmi o tomto tématu mluví, zatímco 14,3 % rodičů ne.

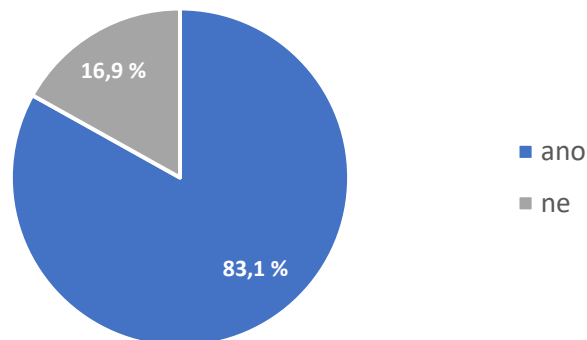
**9.1.15. Otázka č. 15: Sledujete multimédia spolu s dítětem?**



**Graf 15:** Sledují rodiče spolu s dětmi multimédia?

Patnáctá otázka byla věnována tomu, zda rodiče sledují multimédia spolu s dětmi. 75,3 % rodičů odpovědělo, že multimédia se svými dětmi sledují, zatímco 24,7 % rodičů odpovědělo, že multimédia s dětmi nesledují.

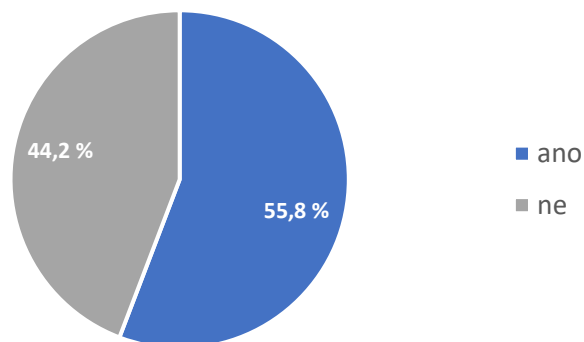
**9.1.16. Otázka č. 16: Bavíte se s dítětem o obsahu multimédií? Popř. Vysvětlujete dítěti obsah multimédií?**



**Graf 16:** Baví se rodiče s dětmi o obsahu multimédií?

Tato otázka se zaměřila na to, zda se rodiče baví o obsahu multimédií se svými dětmi, popř. zda jim vysvětlují takový obsah. 83,1 % rodičů se svými dětmi o obsahu multimédií mluví, 16,9 % rodičů o tomto obsahu s dětmi nemluví ani jim tento obsah nevysvětlují.

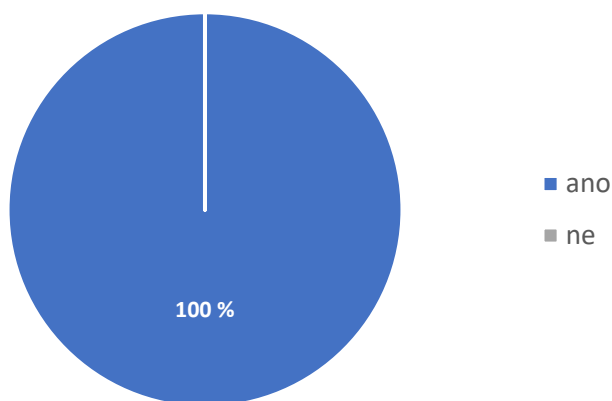
**9.1.17. Otázka č. 17: Slyšeli jste pojem Mediální výchova?**



**Graf 17:** Slyšeli rodiče pojem Mediální výchova?

V další otázce, byla zmíněna mediální výchova. Rodiče odpovídali na to, zda o tomto pojmu někdy slyšeli. 55,8 % rodičů tento pojem zná, zatímco 44,2 % rodičů tento pojem nikdy neslyšeli.

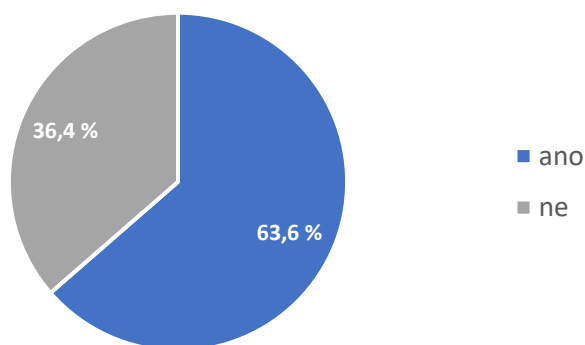
### 9.1.18. Otázka č. 18: Myslíte si, že je důležité učit děti, jak k médiím přistupovat?



Graf 18: Myslíte si rodiče, že je důležité děti učit, jak přistupovat k multimédiím?

Tato otázka byla zaměřena na to, zda si rodiče myslí, že je důležité k médiím přistupovat. I přes to, že značná část rodičů uváděla v předchozích otázkách, že s dětmi multimédia nesledují ani jim význam těchto médií nijak nevysvětlují nebo se s dětmi o tomto obsahu nebaví, dle této otázky si 100 % rodičů myslí, že je důležité děti učit, jak k médiím přistupovat.

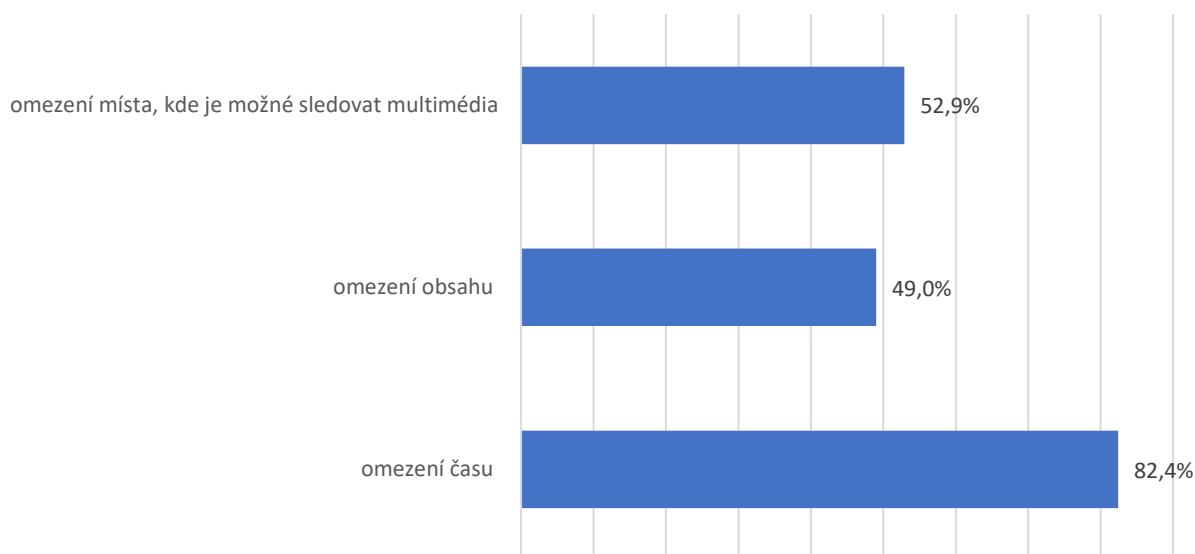
### 9.1.19. Otázka č. 19: Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií před pandemií Covidu-19?



Graf 19: Byla v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií před pandemií Covidu-19?

Od této otázky se dotazník věnoval období před, v průběhu a po pandemii Covidu-19. Konkrétně tato otázka se zaměřila na dobu před pandemií a přítomnost pravidel pro používání multimédií. 63,6 % rodičů odpovědělo, že v období před pandemií v jejich domácnosti existovala tato pravidla, naopak v domácnostech 36,4 % dotazovaných rodičů tato pravidla nebyla.

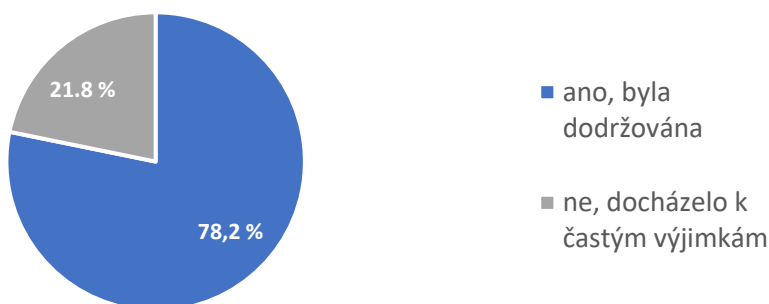
### 9.1.20. Otázka č. 20: Pokud ano, tak jaká?



**Graf 20:** Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií v době před pandemií Covidu-19

Dvacátá otázka se zaměřila na upřesnění pravidel, která existovala v domácnostech před pandemií Covidu-19. Tato otázka nabízela rodičům možnost, vybrat více odpovědí. Nejvíce využívaným pravidlem bylo omezení času, toto pravidlo využívalo 82,4 % rodičů. Jako druhé nejvíce používané pravidlo sloužilo omezení místa, kde je možné multimédia sledovat, toto pravidlo využívalo téměř 53 % rodičů. Jako nejméně používané pravidlo, bylo omezení obsahu. Toto pravidlo dle odpovědí využívalo 49 % rodičů.

### 9.1.21. Otázka č. 21: Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.)

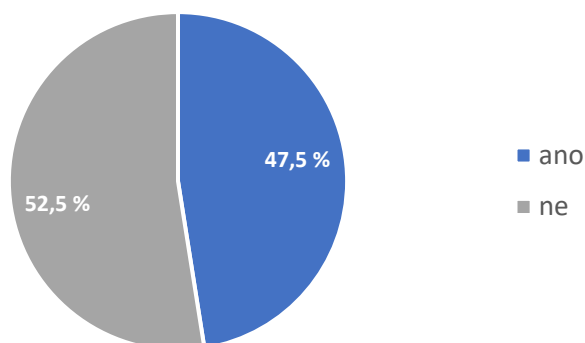


**Graf 21:** Dodržování pravidel pro používání multimédií v době před pandemií Covidu-19

Tato otázka navazovala na otázku předchozí a zaměřovala se na dodržování nastolených pravidel. 78,2 % rodičů odpovědělo, že nastavená pravidla byla dodržována, Zatímco 21,8 %

rodičů přiznalo, že pravidla dodržována nebyla a že docházelo v jejich domácnostech k častým výjimkám.

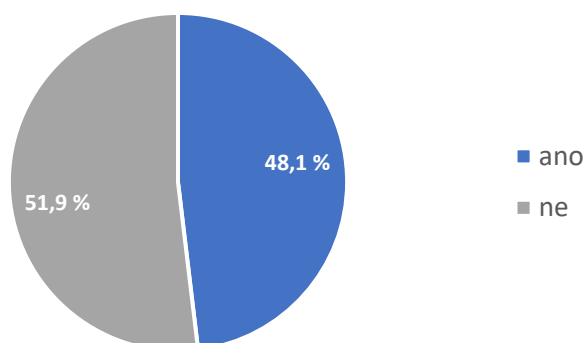
### 9.1.22. Otázka č. 22: Platila stejná pravidla i pro Vás jako rodiče?



**Graf 22:** Platila stejná pravidla pro používání multimédií pro děti i pro rodiče?

Tato otázka se stále zaměřovala na pravidla ve spojení s používáním multimédií. Konkrétně se zaměřovala na to, zda pro rodiče fungovala stejná pravidla jako pro děti. 47,5 % rodičů odpovědělo, že se jejich pravidla také týkala. 52,5 % rodičů uvedlo, že tato pravidla pro ně neplatila.

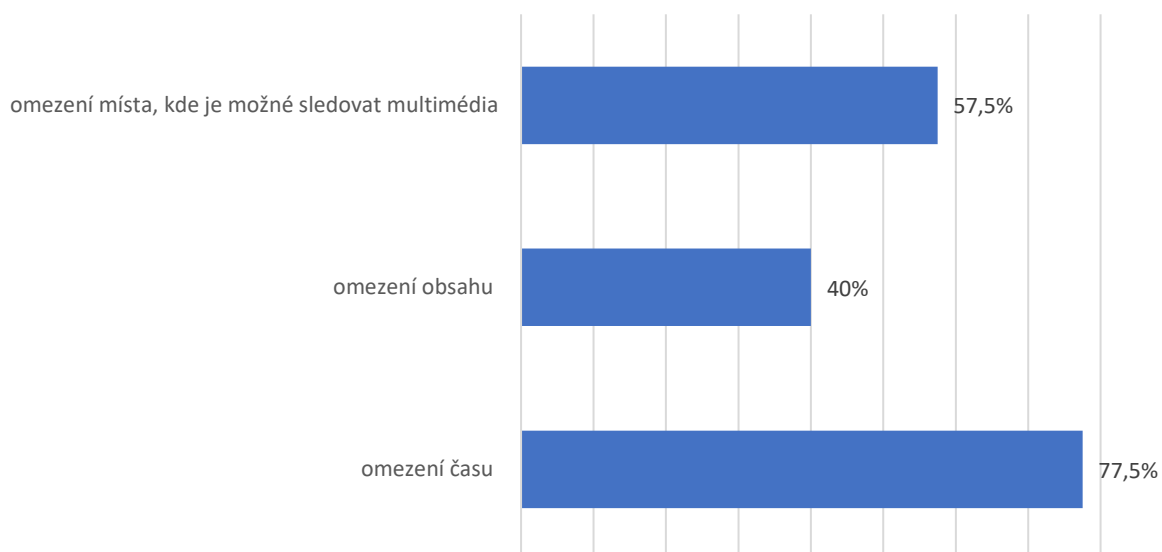
### 9.1.23. Otázka č. 23: Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19?



**Graf 23:** Byla v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19?

Tato otázka se věnovala období v průběhu pandemie Covidu-19. Zjišťovala, zda se změnila přítomnost pravidel od období před pandemií. Přítomnost pravidel pro používání multimédií se v průběhu pandemie snížila o více než 15 %. Naopak se zvýšil počet rodičů, kteří v domácnostech žádná pravidla neměli.

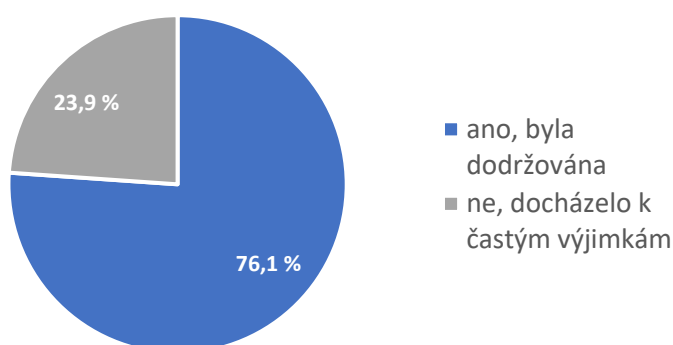
### 9.1.24. Otázka č. 24: Pokud ano, tak jaká?



**Graf 24:** Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19

Druhy pravidel pro používání multimédií během pandemie Covidu-19 byly využívány následovně: nejvíce používané pravidlo bylo stejné jako před pandemií, a to omezení času používání multimédií, toto pravidlo využívalo 82,4 % rodičů. Jako druhé nejvyužívanější pravidlo bylo omezení místa pro sledování multimédií, toto pravidlo bylo využíváno 57,5 % rodičů. Nejméně využívané pravidlo bylo omezení obsahu, to využilo pouhých 40 % rodičů. Rodiče v této otázce měli možnost vybrat více odpovědí.

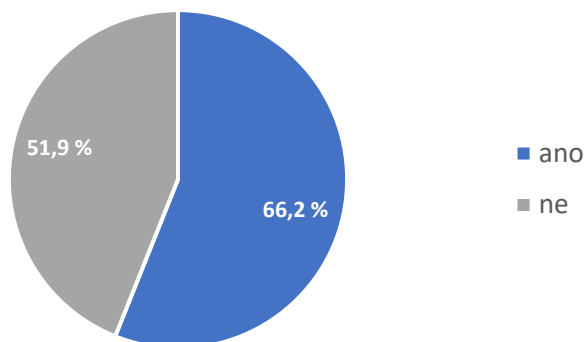
### 9.1.25. Otázka č. 25: Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.)



**Graf 25:** Dodržování pravidel pro používání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19

Tato otázka se zaměřovala na dodržování pravidel v průběhu pandemie Covidu-19. 76,1 % rodičů uvedlo, že v jejich domácnostech byla nastavená pravidla dodržována. Naopak 23,9 % rodičů uvedlo, že jimi nastavená pravidla dodržovaná nebyla a docházelo k častým výjimkám.

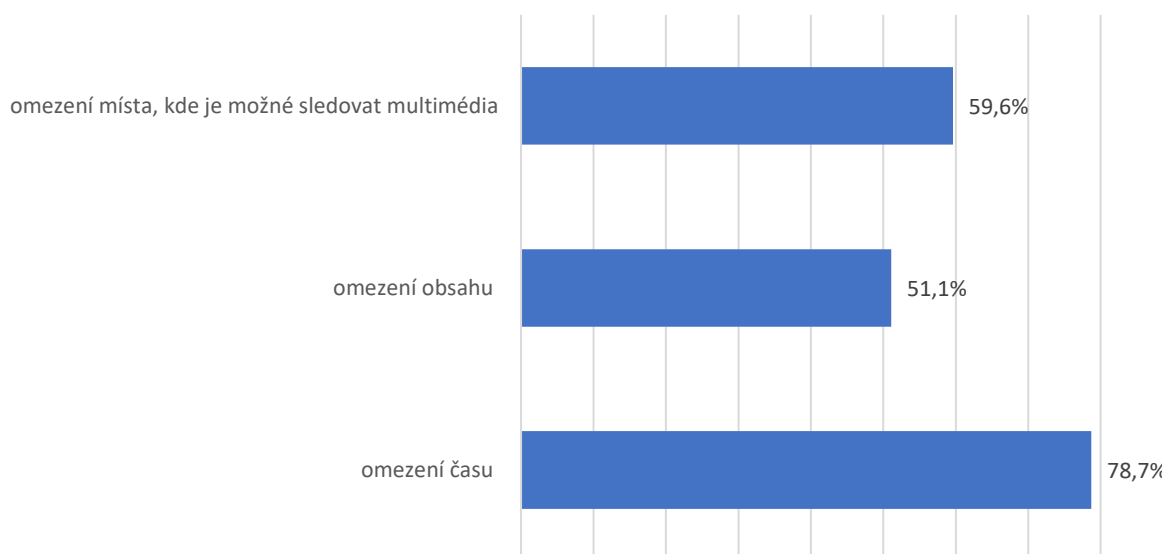
#### 9.1.26. Otázka č. 26: Jsou ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií i po pandemii Covidu-19?



**Graf 26:** Jsou v domácnosti nastavena pravidla pro používání multimédií po pandemii Covidu-19?

Tato otázka se věnovala období po pandemii Covidu-19. Byla zaměřena na přítomnost pravidel pro používání multimédií v domácnostech. Míra domácností, které mají nastavená pravidla pro používání médií i po pandemii Covidu-19 mírně vzrostla, a to o bezmála 3 % v porovnání s obdobím před pandemií.

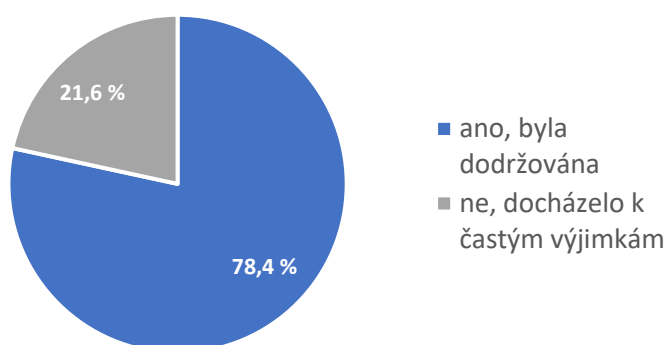
#### 9.1.27. Otázka č. 27: Pokud ano, tak jaká?



**Graf 27:** Upřesnění existujících pravidel pro používání multimédií po pandemii Covidu-19

Využívání druhů pravidel zůstává ve všech obdobích rozděleno velmi podobně. I v období po pandemii je nejvyužívanějším pravidlem omezení času, toto pravidlo využívá 78,7 % rodičů. Následuje pravidlo pro omezení místa, kde mohou být multimédia sledována, toto pravidlo existuje v domácnostech 59,6 % dotazovaných rodičů. Nejméně používaným pravidlem pro sledování multimédií je omezení obsahu, které využívá 51,1 % rodičů. Rodiče i v této otázce měli možnost vybrat více odpovědí.

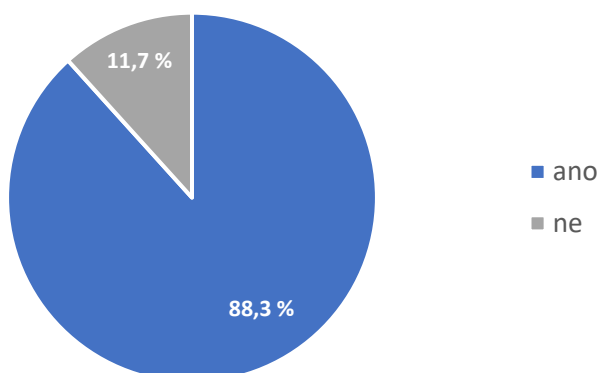
#### 9.1.28. Otázka č. 28: Jsou tato pravidla dodržována, nebo často dochází k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.)



Graf 28: Dodržování pravidel pro používání multimédií po pandemii Covidu-19

Tato otázka byla zaměřena na dodržování pravidel v období po pandemii Covidu-19. 78,4 % dotazovaných rodičů uvedlo, že v jejich domácnostech se pravidla dodržují, zatímco 21,6 % rodičů přiznalo, že dochází k častým výjimkám a pravidla dodržována většinou nejsou.

#### 9.1.29. Otázka č. 29: Považujete zapojení multimédií do výuky během pandemie jako pozitivní?

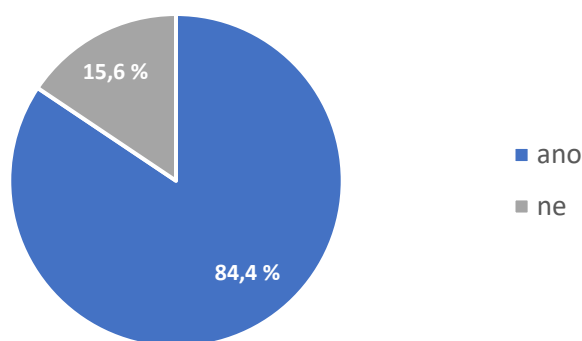


Graf 29: Pozitivní vnímání zapojení multimédií během pandemie Covidu-19 do výuky rodiči



Předposlední otázka byla zaměřena na zapojení multimédií do výuky během pandemie. Rodiče byli dotazováni, zda to vnímají pozitivně či nikoli. 88,1 % rodičů uvedlo, že zapojení multimédií do výuky během pandemie vnímají pozitivně, zatímco 11,7 % rodičů nevnímá toto zapojení multimédií do výuky pozitivně.

### 9.1.30. Otázka č. 30: Považujete zapojení multimédií do běžné výuky jako pozitivní?



Graf 30: Pozitivní vnímání zapojení multimédií do běžné výuky rodiči

Tato otázka byla zaměřena stejně jako otázka předchozí, pouze s tím rozdílem, že se věnovala běžné výuce. Jako pozitivní bere toto zapojení multimédií do výuky 84,4 % rodičů. To je bezmála o 4 % méně než u zapojení multimédií do výuky během pandemie. 15,6 % rodičů toto zapojení multimédií do běžné výuky nevnímá pozitivně.

#### Závěr dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření ukázalo, že děti tráví používáním multimédií díky limitům, které byli nastaveny rodiči, nejčastěji do čtyř hodin denně. Nejčastějšími respondenty byli rodiče dětí ve věku 12-15 let. Bylo zjištěno, že rodiče vnímají jako nejvíce pozitivní vliv multimédií na děti možnost učení nových věcí prostřednictvím video návodů nebo online lekcí. Naopak za nejrizikovější vnímají zobrazování nebezpečného obsahu jako je například užívání návykových látek, sebepoškozování, sexuální chování nebo poruchy příjmu potravy. I přes to, že 100 % rodičů si myslí, že učit děti, jak používat média, je důležité, nezanedbatelná část rodičů neřeší, jaký multimediální obsah děti sledují a ani s nimi o tomto obsahu nediskutují. Hypotéza předpokládala, že před pandemií Covidu-19 budou v domácnostech chybět pravidla pro používání multimédií a že se tato pravidla objeví až v průběhu pandemie nebo po ní. Tato hypotéza se nepotvrdila. Výsledkem dotazníkového šetření je, že pravidla pro sledování multimédií byla v domácnostech zavedena již před pandemií Covidu-19. V průběhu této

pandemie byla pravidla z velké části zrušena, ale po skončení pandemie se existence pravidel vrátila na téměř stejné hodnoty jako v čase před pandemií. Předpokladem pro zapojení multimédií do výuky bylo, že to rodiče budou vnímat pozitivně. Tento předpoklad se potvrdil, protože zapojení multimédií do výuky během pandemie vnímá pozitivně téměř 90 % rodičů, a zapojení multimédií do běžné výuky vnímá pozitivně bezmála 85 % rodičů.

## **9.2. Rozhovory s učiteli ZŠ**

V rámci praktické části této bakalářské práce bylo kromě dotazníkového šetření provedeno několik rozhovorů s učiteli ze základních škol. Rozhovory se zaměřily na vliv multimédií na děti z pohledu těchto učitelů. Pokud to bylo možné, učitelé zhodnotili změnu vlivu multimédií na děti před pandemií Covidu-19 a po ní. Dotazy byly kladené učitelům, kteří učí první třídu na 7. Základní škole v Kolíně, druhou třídu na 5. Základní škole v Kolíně, druhou třídu na Základní škole Žižkov v Kutné Hoře a šestou třídu na 7. Základní škole v Kolíně.

### **9.2.1. Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím?**

U této otázky učitelé zmiňovali, že rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím u dětí vnímají. U některých dětí vnímají, že jejich rodiče striktně hlídají dodržování jimi nastavených pravidel, jiní dětem ani nepořizují mobilní telefony a v jiných rodinách zase omezení pro děti neplatí vůbec. Jeden z učitelů dokonce zmiňuje, že většina rodičů mluví s dětmi o rizicích, které jsou spojené s používáním multimédií. Učitelé zároveň sami zmiňovali, že se výchova změnila s pandemií Covidu-19, kdy děti trávily sledováním multimédií mnohem více času.

### **9.2.2. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti? Pokud ano, tak jakých?**

V odpovědích na tuto otázku se učitelé v některých věcech rozcházel. Někteří z nich zmiňovali, že děti nedokáží rozeznat, co je realita a co je realita pouze ve virtuálním světě. Další učitel zmiňuje hned několik negativních vlivů multimédií na děti, jako je závislost, narušená sociální interakce, chudší slovní zásoba, stagnace kultury, snadné ovlivnění, narušování psychiky v důsledku nebezpečného obsahu multimédií (násilí, hry, závislosti) a neověřování velkého množství konzumovaných informací. Zároveň zmiňuje i to, že v důsledku intuitivnosti multimédií děti nejsou zvyklé poslouchat slovní instrukce a pokud mají takové instrukce více než 2 podúkony, děti jim rovnou nerozumí. Další negativním vlivem, na kterém se shoduje více učitelů je to, že děti neumí komunikovat, protože vše řeší prostřednictvím zpráv.

### **9.2.3. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti? Pokud ano, tak jakých?**

U této otázky se učitelé na většině shodli. Shodli se hlavně v tom, že děti umí lépe a velmi rychle vyhledávat informace, některé děti mají díky tomu touhu po poznání, takže tráví svůj čas, tím že si vyhledávají nejrůznější zajímavosti. S tím souvisí i učitelé zmiňovaná atraktivita vzdělávání – nové informace mohou děti lépe pochopit díky jejich názornosti, nebo prostřednictvím aplikací. Jako další znaky pozitivního vlivu multimédií na děti učitelé zmiňovali možnost inspirace nebo rychlého kontaktu s druhými.

### **9.2.4. Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách?**

V této otázce se všichni učitelé shodli. Ani v jedné ze škol, na kterých učí zmiňovaní učitelé, používání mobilního telefonu dovoleno není. V případě nutnosti děti mohou požádat učitele o zavolání domů nebo naopak pokud je nějaká nutná informace, kterou rodič potřebuje dítěti předat v průběhu vyučování, může zavolat učiteli a ten informaci dítěti předá.

### **9.2.5. Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?**

Tato otázka byla zodpovězena všemi učiteli kladně. Všichni ve své výuce využívají multimédia. Mezi nejpoužívanější patří hlavně videa (například z portálu ČT – Edu) a nejrůznější aplikace. V jedné třídě dokonce používají k výuce tablety. Jeden z učitelů zmínil i využití animací, kódování nebo robotiky.

### **9.2.6. Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19? (pozitivní i negativní)**

Učitelé, kteří měli možnost tuto otázku posoudit zmiňují, že děti se naučily multimédia lépe používat na druhou stranu tím tráví ale veškerý volný čas a zapomínají, že volný čas lze trávit i jinak.

### **9.2.7. Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?**

Všichni dotazovaní učitelé používali multimédia během online výuky.

**9.2.8. Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting– posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita)**

Dotazovaní učitelé se o tomto tématu s dětmi baví. U nižších ročníků se ale spíše věnují kamarádství, vztahům mezi sebou nebo pomoci druhým, o takových věcech se většinou baví formou pohádek nebo hry, v těchto ročnících se také baví o psychohygieně nebo důležitosti pohybu. Ve vyšších ročnících jsou rizika probírána konkrétně a více do hloubky.

**9.2.9. Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak?**

V tomto tématu se učitelé z daných škol liší. Na některých školách se snaží věnovat Mediální výchově maximálně. Mediální výchova na těchto školách prostupuje různými předměty i ročníky, kromě toho děti vytváří školní časopis nebo se podílí na tvorbě reportáží školní televize. Na jiných školách je mediální výchova naopak součástí pouze jednoho maximálně dvou předmětů, a to je Výchova ke zdraví nebo výchova k občanství. Někde je mediální výchova zařazena do výuky informatiky.

## ZÁVĚR

Téma mé bakalářské práce Vliv multimédií na děti jsem si vybrala proto, že s dětmi dlouhodobě pracuji a vnímám toto téma, jako velmi důležité. V současné době se multimédia používají stále více, a to i z důvodu nedávné pandemie Covidu-19, kvůli které se zavedla distanční výuka nebo práce z domova. Proto toto téma považuji za velmi aktuální. V práci poukazuji na to, že multimédia mohou mít svá negativa, ale i pozitiva.

Ve své práci se zamýšlím nad tím, do jaké míry mohou multimédia děti ovlivňovat a jak se to následně může projevit v rodině. Cílem práce bylo ukázat, že přesto, že multimédia jsou často spojována se svými negativními účinky na vývoj a zdraví dětí, mohou být multimédia užitečná a zábavná. Zároveň jsem v práci zkoumala, do jaké míry mohla celosvětová pandemie Covidu-19 změnit vliv multimédií na děti.

V první části práce jsem se zaměřila na vymezení základních pojmů. V následující části této práce jsem se věnovala vlivu multimédií na děti. Tato část je rozdělena do kapitol, dle věku dětí a to na: batolata, kojence a děti v předškolním věku, dále na děti mladšího školního věku a děti staršího školního věku. Další kapitoly jsou věnované jednotlivým typům multimédií a jejich vlivu na děti. V práci se také zabývám multimédií ve výuce. Poslední kapitolou v teoretické části je změna vlivu multimédií na děti v souvislosti s pandemií Covidu-19. V praktické části se věnuji vyhodnocení dotazníkového šetření, prostřednictvím kterého jsem získala informace o tom, jak vnímají rodiče vliv multimédií na jejich děti. Na závěr jsem uvedla vyhodnocení rozhovorů, které jsem provedla s učiteli základních škol. V těchto rozhovorech jsem se ptala na názor učitelů na to, jaký mají multimédia vliv na děti a zároveň na to, zda mohou posoudit, jestli se tento vliv změnil v souvislosti s pandemií Covidu-19.

Výsledkem této práce je přehled pozitivních a negativních vlivů na děti v různém věku. Dle výsledků z dotazníku i rozhovorů s učiteli je patrné, že je důležité děti učit, jak s multimédií zacházet. Rodiče vnímají několik příležitostí v souvislosti s používáním multimédií, jako je například možnost učit se nové věci prostřednictvím výukových videí nebo možnost spolupráce na projektech nebo úkolech. S tímto názorem souhlasí i učitelé ze základních škol. Učitelé upozorňují, že důsledkem značného používání multimédií dětmi, u nich dochází k potížím s porozuměním nebo s komunikací.

Tato práce může přispět k diskuzi o tom, jakým způsobem by se měla multimédia používat u dětí v různém věku a jak by mohla zlepšit současné vzdělávání.

## POUŽITÁ LITERATURA

6.6 Průřezové téma Mediální výchova, 2016. In: Metodický portál RVP [online]. Praha: Národní pedagogický institut [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=10913>

BASLER, Jaromír a Michal MRÁZEK, 2018. Počítačové hry a jejich místo v životě člověka [online]. 1. Omlouč: Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2023-04-17]. ISBN 978-80-244-5405-4. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/profile/Jaromir-Basler/publication/330317760\\_Pocitacove\\_hry\\_a\\_jejich\\_misto\\_v\\_zivote\\_cloveka/links/5d1f07bb458515c11c129f9c/Pocitacove-hry-a-jejich-misto-v-zivote-cloveka.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Jaromir-Basler/publication/330317760_Pocitacove_hry_a_jejich_misto_v_zivote_cloveka/links/5d1f07bb458515c11c129f9c/Pocitacove-hry-a-jejich-misto-v-zivote-cloveka.pdf)

BRDIČKA, Bořivoj, 2020. Zpráva projektu Tomorrow s reakcí na pandemii. In: Metodický portál RVP.CZ [online]. Praha: Národní pedagogický institut ČR [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/22663/ZPRAVA-PROJEKTU-TOMORROW-S-REAKCI-NA-PANDEMII.html>

Co je mediální gramotnost?. In: Děti a média [online]. Praha 2: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.deti-a-media.cz/art/1441/co-je-medialni-gramotnost.htm>

Coronavirus disease (COVID-19), 2023. In: World health organization [online]. World health organization [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: [https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab\\_1](https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1)

Datová příloha ke kontrolnímu závěru č. 22/02: Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu digitálního vzdělávání, 2023. In: Nejvyšší kontrolní úřad [online]. Praha: Nejvyšší kontrolní úřad [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=12815>

Děti a TV, 2009. In: Bílý kruh bezpečí [online]. Praha 5: Bílý kruh bezpečí [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/prevence/deti-a-tv/>

GRANIC, Isabela, Adam LOBEL a Rutger ENGELS, 2013. The benefits of playing video games. American Psychologist [online]. 69(1), 66-78 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/amp-a0034857.pdf>

- HÁJEK, Petr, 2001. Historie a vývoj multimédií. In: Historie a vývoj multimédií [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2001/xhajek2/text/info.html>
- HORNÝ, Stanislav, 2013. Úvod do multimédií. 1. V Praze: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1987-6.
- HUESMANN, L.R., J. MOISE-TITUS, C. PODOLSKI a L.D. ERON, 2008. Early Exposure to TV Violence Predicts Aggression in Adulthood. In: American Psychological Association [online]. Washington DC: American Psychological Association [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: <https://www.apa.org/pi/prevent-violence/resources/tv-violence>
- CHAPMAN, Nigel a Jenny CHAPMAN, 2000. Digital multimedia [online]. Chichester: John Wiley & Sons Ltd [cit. 2023-04-29]. ISBN 0-471-98386-1. Dostupné z: <https://saleroo.files.wordpress.com/2015/09/digital-multimedia-nigel-chapman-and-jenny-chapman.pdf>
- Intrusive monitoring of internet use by parents actually leads adolescents to increase their risky online behavior, 2015. In: Sciencedaily: Your source for the latest research news [online]. University of Haifa: University of Haifa [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.sciencedaily.com/releases/2015/01/150121093507.htm>
- KLEMENT, Ph.D., Ph.D., DOSTÁL, Ph.D., BÁRTEK a Ph.D., LAVRINČÍK, 2010. Učebnice interaktivní výuky s využitím multimediální učebny [online]. První. Olomouc: Ladislav Velfel [cit. 2023-04-19]. ISBN 978-80-904088-8-3. Dostupné z: [https://www.researchgate.net/publication/280313679\\_Ucebnice\\_interaktivni\\_vyuky\\_s\\_vyuzitim\\_multimedialni\\_ucebny](https://www.researchgate.net/publication/280313679_Ucebnice_interaktivni_vyuky_s_vyuzitim_multimedialni_ucebny)
- KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI, Lukáš KUBALA, Veronika KREJČÍ a Martin HAVELKA, 2021. Moderní technologie ve výuce: (o moderních technologiích ve výuce s pedagogy pro pedagogy) [online]. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci [cit. 2023-04-17]. ISBN 978-80-244-5926-4. Dostupné z: <https://doivup.upol.cz/pdfs/doi/9900/04/4200.pdf>
- KUMAWAT, Bhawesh. The Role of Multimedia Today Society Information Technology [online]. In: . [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://madhavuniversity.edu.in/role-of-multimedia-in-information-technology.html>

- LABUSOVÁ, PhDr. Eva, 2014. Mladší školní věk. In: Šance Dětem [online]. Praha 1: Obecně prospěšná nadace Sirius, o.p.s. [cit. 2023-03-13]. 1805-8876. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/mladsi-skolni-vek#psychicky-vyvoj>
- MANOVICH, Lev, 2018. Jazyk nových médií. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. Studia nových médií. ISBN 978-80-246-2961-2.
- Media and Young minds, 2016. Pediatrics: Official journal of the american academy of pediatrics [online]. 138(5) [cit. 2023-03-11]. ISSN 0031-4005. Dostupné z: doi:e20162591
- Media Use in School-Aged Children and Adolescents, 2016. Pediatrics [online]. 138(5) [cit. 2023-03-20]. ISSN 0031-4005. Dostupné z: <https://publications.aap.org/pediatrics/article/138/5/e20162592/60321/Media-Use-in-School-Aged-Children-and-Adolescents>
- Multimedia Introduction, 2023. In: Tutorialspoint [online]. [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: [https://www.tutorialspoint.com/multimedia/multimedia\\_introduction.htm](https://www.tutorialspoint.com/multimedia/multimedia_introduction.htm)
- Play to become a surgeon: impact of Nintendo Wii training on laparoscopic skills [online]. [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23460845/>
- Pozitivní vliv počítačových her na inteligenci, 2022. In: Děti a média [online]. Praha: Rada pro rozhlasové a televizní vysílání [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: [https://www.deti-a-media.cz/art/3780/pozitivni-vliv-pocitacovych-her-na-inteligenci.htm?page\\_idx=25](https://www.deti-a-media.cz/art/3780/pozitivni-vliv-pocitacovych-her-na-inteligenci.htm?page_idx=25)
- Problematic Child Media Use During the COVID-19 Pandemic, 2022. Pediatrics [online]. American academy of pediatrics, 150(3) [cit. 2023-03-30]. ISSN 0031-4005. Dostupné z: <https://publications.aap.org/pediatrics/article/150/3/e2021055190/188697/Problematic-Child-Media-Use-During-the-COVID-19?searchresult=1?autologincheck=redirected>
- PRZYBYLSKI, Andrew K., Kou MURAYAMA, Cody R. DEHAN a Valerie GLADWELL. Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. Computers in Human Behavior [online]. Elsevier, 2013, July 2013, 29(4), 1841-1848 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563213000800>
- ŘÍČAN, Pavel a Drahomíra PITHARTOVÁ, 1995. Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií. Portál. ISBN 8071780847.
- STAŠOVÁ, Leona, Gabriela SLANINOVÁ a Iva JUNOVÁ, 2015. Nová generace: vybrané aspekty socializace a výchovy současných dětí a mládeže v kontextu medializované



společnosti. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-567-7.

STROBACH, Tilo, Peter FRENSCH a Torsten SCHUBERT, 2012. Video games practice optimizes executive control skills in dual-task and task switching situations. *Acta Psychologica* [online]. 140(1), 13-24 [cit. 2023-04-17]. ISSN 0001-6918. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001691812000273>

Studie mediální gramotnosti populace ČR: Mediální gramotnost osob mladších 15 let [online], 2016. Institut sociálních studií a žurnalistiky Praha [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: [https://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/studie\\_medialni\\_gramotnosti\\_populace\\_CR.pdf](https://www.rrtv.cz/cz/files/monitoring/studie_medialni_gramotnosti_populace_CR.pdf). Studie. Univerzita Karlova.

Study Finds Parents Drive Children's Media Use: Today's tech-familiar parents unlikely to worry about, fight with kids over screen time, 2013. In: Northwestern [online]. Chicago: Northwestern University [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://news.northwestern.edu/stories/2013/06/study-finds-parents-not-young-kids-drive-childrens-media-use/>

SUCHÝ, Adam, 2007. Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí. 1. V Praze: Triton. Psyché (Triton). ISBN 978-80-7254-926-9.

UHLS, Yalda T., 2018. Mediální mámy a digitální tátové: rady, které na internetu nenajdete. První. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1317-8.

Usnesení vlády České republiky o přijetí krizového opatření, 2020. 15.3.2020. Praha: Vláda České republiky.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. Vývojová psychologie: dětství a dospívání [online]. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum [cit. 2023-03-11]. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ, 2021. Vývojová psychologie: dětství a dospívání [online]. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum [cit. 2023-03-13]. ISBN 978-80-246-4961-0. Dostupné z: [https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=bv1ZEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%AD+v%C4%9Bk+psychologie&ots=dZPRzmeMJN&sig=BnKmRdufaIOiKroljtybml\\_ROs&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=bv1ZEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=p%C5%99ed%C5%A1koln%C3%AD+v%C4%9Bk+psychologie&ots=dZPRzmeMJN&sig=BnKmRdufaIOiKroljtybml_ROs&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)

Violent Video Game Effects on Aggression, Empathy, and Prosocial Behavior in Eastern and Western Countries: A Meta-Analytic Review, 2010. *Psychological Bulletin* [online]. 136(2), 151-173 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z:

[https://www.academia.edu/2433669/Violent\\_Video\\_Game\\_Effects\\_on\\_Aggression\\_Empathy\\_and\\_Prosocial\\_Behavior\\_in\\_Eastern\\_and\\_Western\\_Countries\\_A\\_Meta\\_Analytic\\_Review](https://www.academia.edu/2433669/Violent_Video_Game_Effects_on_Aggression_Empathy_and_Prosocial_Behavior_in_Eastern_and_Western_Countries_A_Meta_Analytic_Review)

Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách: Tematická zpráva České školní inspekce, 2017. In: Česká školní inspekce [online]. Praha: Česká školní inspekce [cit. 2023-04-17]. Dostupné z:

[https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2017\\_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/Shrnuti-Vyuzivani-digitalnich-technologii-v-MS,-ZS,-SS-a-VOS.pdf](https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2017_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/Shrnuti-Vyuzivani-digitalnich-technologii-v-MS,-ZS,-SS-a-VOS.pdf)

Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami - 2022: Domácnosti, 2022. In: Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-03-11]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/164503431/06100422b.pdf/6277ccbb-982f-4978-b0e7-d6738af3ca35?version=1.3>

ZMEŠKALOVÁ PH.D., Mudr. Bc. Daniela, 2018. Game over aneb děti chycené v síti. *Pediatric pro praxi* [online]. 19(6), 317-321 [cit. 2023-04-17]. Dostupné z: doi:10.36290/ped.2018.062

Zpráva o digitálních závislostech v ČR 2022, 2015. In: *Drogy-info* [online]. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti [cit. 2023-04-13]. Dostupné z:

<https://www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/zprava-o-digitalnich-zavislostech-v-ceske-republice-2022/#hry-s%C3%ADt%C4%9B-chat>

ŽALOUĐÍKOVÁ, Iva, 2013. Změny v psychice a chování u dospívajících ve věku 11-15 let. In: *Duha: Informace o knihách a knihovnách* [online]. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně [cit. 2023-03-14]. 1804-4255. Dostupné z: <https://duha.mzk.cz/clanky/zmeny-v-psychice-chovani-u-dospivajicich-ve-veku-11-15-let>

# PŘÍLOHY

## Příloha A – Dotazník

1. Věk dítěte:
  - 0-3 roky
  - 4-6 let
  - 7-11 let
  - 12-15 let
2. Počet zájmových útvarů/kroužků, které dítě navštěvuje:
  - 0
  - 1-2
  - 3-4
  - 5-6
  - více
3. Oblast zájmů dítěte:
  - kreativní oblast (kreslení, malování, vytváření, ...)
  - sport
  - četba
4. Má dítě vlastní elektroniku?
  - ano
  - ne
5. Pokud ano, tak jakou? (Vyberte z níže uvedeného, můžete vybírat více odpovědí)
  - mobilní telefon (telefon, z kterého dítě může pouze volat a psát SMS, nemá přístup na internet, ani přes wifi, na telefonu nelze hrát hry)
  - chytrý telefon (dítě má přístup na internet, může hrát hry, sledovat videa, telefonovat, psát SMS)
  - tablet
  - herní konzole
  - televize v pokojíčku
  - vlastní počítač
6. Od kolika let má dítě přístup k elektronice?
  - 1 rok
  - 2 roky

- 3 roky
  - 4 roky
  - 5 let
  - 6 let
  - 7 let
  - 8 let
  - 9 let
  - 10 let
  - 11 let
  - 12 let
  - 13 let
  - 14 let
  - 15 let
  - více
7. Má dítě denní limit pro využívání elektroniky? (hraní počítačových her nebo her na mobilních zařízeních; sledování TV)
- ano
  - ne
8. Pokud ano, kolik hodin? (do limitu se započítává i sledování TV)
- 0-2 hodiny denně
  - 3-4 hodiny denně
  - 4-6 hodin denně
  - Více než 6 hodin
9. Pokud máte více dětí, které jsou různého věku, rozlišujete věk při limitu?
- ano
  - ne
10. Víte, co dělá dítě na své elektronice? (Máte přehled o tom, jaký obsah dítě sleduje na elektronice, nebo co dělá?)
- ano
  - ne
11. Má dítě nastavený dětský zámek nebo jinou rodičovskou kontrolu?
- ano
  - ne

12. Které z následujících věcí považujete jako pozitivní ve vztahu dítěte k multimédiím?

- zdroj zábavy
- možnost učení nových věcí (video návody, online jazykové lekce, ...)
- povědomí o současných událostech a problémech
- spolupráce na úkolech a projektech
- kontakt s přáteli
- jiná ...

13. Které z následujících věcí ve vztahu dítěte s multimédií považujete jako rizika?

- obezita
- narušení spánku (v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledování nevhodného obsahu)
- absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy
- zobrazování nebezpečného obsahu (užívání návykových látek, sebepoškozování, sexuální chování, poruchy příjmu potravy)
- kyberšikana
- sexting (posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních a komunikačních technologií)

14. Mluvíte s Vaším dítětem o možných rizicích spojených s používáním multimédií?

- ano
- ne

15. Sledujete multimédia spolu s dítětem?

- ano
- ne

16. Bavíte se s dítětem o obsahu multimédií? Popř. Vysvětlujete dítěti obsah multimédií

- ano
- ne

17. Slyšeli jste pojem Mediální výchova?

- ano
- ne

18. Myslíte si, že je důležité učit děti, jak k médiím přistupovat?

- ano
- ne

19. Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií před pandemií Covidu-19?
- ano
  - ne
20. Pokud ano, tak jaká?
- Omezení času
  - Omezení obsahu
  - omezení místa, kde je možné multimédia sledovat (např. zákaz sledování multimédií při společném jídle)
21. Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.)
- ano, byla dodržována
  - ne, docházelo k častým výjimkám
22. Platila stejná pravidla i pro Vás, jako rodiče?
- ano
  - ne
23. Byla ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií v průběhu pandemie Covidu-19?
- ano
  - ne
24. Pokud ano, tak jaká?
- omezení času
  - omezení obsahu
  - omezení místa, kde je možné multimédia sledovat (např. zákaz sledování multimédií při společném jídle)
25. Byla tato pravidla dodržována, nebo často docházelo k porušování těchto pravidel? (Časté výjimky.)
- ano, byla dodržována
  - ne, nebyla dodržována
26. Jsou ve Vaší domácnosti nastavena pravidla pro užívání multimédií i po pandemii Covidu-19?
- ano
  - ne

27. Pokud ano, tak jaká?

- omezení času
- omezení obsahu
- omezení místa, kde je možné multimédia sledovat (např. zákaz sledování multimédií při společném jídle)

28. Jsou tato pravidla dodržována, nebo často dochází k porušování těchto pravidel?  
(Časté výjimky.)

- ano, byla dodržována
- ne, docházelo k častým výjimkám

29. Považujete zapojení multimédií do výuky během pandemie jako pozitivní?

- ano
- ne

30. Považujete zapojení multimédií do běžné výuky jako pozitivní?

- ano
- ne

## **Příloha B – Zázpis z rozhovoru s Mgr. Hanou Pospíšilovou (7. Základní škola Kolín)**

### **1. Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím?**

V době pandemie děti více využívaly např. internetu – jsou tedy schopny vyhledávat si více informací. Na druhou stranu více využívají sociálních sítí a podle mě se objevuje více případů např. kyberšikany a děti tráví u obrazovky více času (odnaučily se spolu osobní komunikace)

### **2. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti?**

**Pokud ano, tak jakých?**

Větší závislosti na multimédiích, menší slovní zásoba díky méně časté osobní komunikace

### **3. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti?**

**Pokud ano, tak jakých?**

Větší přehled, lepší schopnost si vyhledat konkrétní informace

### **4. Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách?**

U nás ve škole ne – vloženo do školního řádu

### **5. Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?**

Učím 1. třídu, používáme programy z internetu a propojujeme s interaktivní tabulí.

### **6. Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19? (pozitivní i negativní)**

Vzhledem k věku dětí, které učím, tak ne

### **7. Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?**

Ano, denně

### **8. Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting – posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita)**

Bavíme, ale spíše v rámci vyšších ročníků, u malých dětí většinou mluvíme o vztazích mezi sebou, kamarádství, pomoci druhým, využíváme na to příběhy pro děti, pohádky, bajky, ...

### **9. Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak?**

Samostatně ne, prolíná se různými předměty



## **Příloha C – zázpis z rozhovoru s Mgr. Ivanou Banasinskou (5. Základní škola Kolín)**

### **1. Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím?**

Snížil se věk dětí, kdy mohou nebo mají přístup k různým typům multimédií. Záleží na přístupu rodičů, jestli vymezí prostor užívání těchto zařízení a dokáží dětem nabídnout jinou zajímavou alternativu nebo nechávají volný průběh a děti mohou nekontrolovatelně média využívat, což je bohužel realita. Záleží na životním stylu a prioritách rodin.

### **2. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti?**

#### **Pokud ano, tak jakých?**

Narušená sociální interakce

Multimédia jsou intuitivní – děti to vede k tomu, že nejsou zvyklé poslouchat, pokud má instrukce 2 a více podúkolů, děti nerozumí zadání – nechtějí číst zadání, rovnou tomu nerozumí

Děti neumí komunikovat – všechny komunikační techniky řeší pomocí zpráv

Chudší slovní zásoba

Stagnace kultury

Děti přestávají rozlišovat co je reálné a co je pouze virtuální realita

Ovlivňování, narušování psychiky – násilí, hry, závislosti

Nadměrná konzumace informací vede k jejich neověřování

Únava, obezita

### **3. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti?**

#### **Pokud ano, tak jakých?**

Rychlé vyhledávání informací

Rychlý kontakt s druhými (lze zůstat v anonymitě – otázkou je, zda je to klad či zápor)

Inspirace a inovace

Atraktivita při vzdělávání – názornost, aplikace, foto

### **4. Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách?**

Ne

### **5. Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?**

Ano – zadávání úkolů v online prostředí, tablety – aplikace (KAHOOT, WORDWALL, ...), nástěnky (PDLET), virtuální galerie, robotika, kódování, animace, knihy, ČASOPISY, ČT EDU

**6. Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19? (pozitivní i negativní)**

Mgr. Banasinská učí druhou třídu, takže nedokáže posoudit. Myslí si, ale že někteří starší mohli získat informace o sobě. Jak a kdy se nejefektivněji učí, metody, které jim vyhovují, zda potřebují kolektiv nebo ne.

**7. Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?**

Ano

**8. Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting – posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita)**

Ano, ale minimálně vzhledem k věku dětí – ve třídě řeší především psychohygienu a pohyb.

**9. Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak?**

Ano – školní časopis, robotika, školní televize – Youtube kanál, animace – výhra na Febio festu, mediální výchova a digitální kompetence prostupují všemi předměty a ročníky.

**Příloha D – zápis z rozhovoru s Bc. Lucií Kubínovou (Základní škola Žižkov Kutná Hora)**

**1. Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím?**

Myslím, že ano. Pokud srovnám dobu před pandemií, děti trávily čas jinak. V době covidu začaly děti trávit čas více s elektronikou. Naštěstí mám pocit, že určitá část rodičů, doufám, že s snad i většina, s dětmi hovoří o možných rizicích. Že to není jen o výchově a vzdělávání, právě směrem k multimédiím, jen ve škole. Kde o tom samozřejmě hovoří mnohem více a častěji.

**2. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti?  
Pokud ano, tak jakých?**

Občas se stane, že děti vnímají to, co vidí jako realitu a nerozlišují, že to tak nemusí úplně být.

**3. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti?  
Pokud ano, tak jakých?**

V jistých případech možná větší touha po poznání a možnost hledání informací. Některé děti tráví čas s multimédií i takto.

**4. Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách?**

Působím na prvním stupni ZŠ a tam to umožněno nemají. V případě, že chce třeba někdo ukázat nějaké fotky v telefonu kamarádům, lze se individuálně domluvit, ale není to nijak často.

**5. Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?**

Ano, denně. Výuku doplňuji třeba o nějaká vzdělávací videa. Případně v encyklopediích vyhledáváme nové informace. Děti pracují s interaktivní tabulí na cvičeních.

**6. Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19?  
(pozitivní i negativní)**

Zcela určitě. Pozitivní – myslím, že doma to vnímají jen jako trávení volného času snad i díky škole i jako dobrého pomocníka. Negativní – trávit volný čas lze i bez multimédií, ale od doby pandemie se na to trochu zapomíná.

**7. Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?**

Ano. Třída, ve které jsem v době covidu působila si na to zvykla a byla to pro ni běžná součást online výuky.

- 8. Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting – posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita)**

Ano. Ale spíše si o tomto povídáme v průběhu výuky. Není to tak, že je tomu speciálně vyhrazený čas.

- 9. Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak?**

Myslím, že ne – oficiálně mediální výchova, alespoň na prvním stupni není. Jak jsem psala výše. S dětmi o problematice hovoříme v průběhu výuky ostatních předmětů. A samozřejmě je o tom více hovořeno v hodinách „počítačů“, – ta začíná ve 4.třídě.

## **Příloha E – zápis z rozhovoru s Mgr. Janou Kadlecovou (7. Základní škola Kolín)**

### **1. Vnímáte u dětí rozdílnou výchovu ve vztahu k multimédiím?**

Určitě. Některé rodiny bedlivě dbají na počet „minut“ svého dítěte u telefonů či PC, některé děti nemají chytrý telefon, jinde tato omezení nemají vůbec.

### **2. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků negativního vlivu multimédií na děti?**

#### **Pokud ano, tak jakých?**

Ano. Řešili jsme již před lety ve škole. Došli jsme k závěru, že se děti o přestávkách raději baví po chatu a ne mezi sebou, nekomunikují verbálně. Vedlo nás to k zákazu telefonů u dětí. Chtěli jsme tímto docílit podpory vzájemné komunikaci, vrátit do školy dialog. Samozřejmě i tento zákaz vedl k některým negativům. Rodiče neměli kontakt s dítětem, ale i to šlo řešit. Rodiče v případě nutnosti volali učiteli a ten vzkaz dítěti předal. Pokud dítě potřebuje volat domů, tak mu to učitel umožňuje, pokud o to dítě požádá. Zrovna řešíme ve škole, že se nám rozmáhá anonymní chatování v sociálních sítích, tady se obáváme dopadů na psychiku dítěte.

### **3. Všimli jste si nějakých konkrétních znaků pozitivního vlivu multimédií na děti?**

#### **Pokud ano, tak jakých?**

Ano. Děti by se měly učit na těchto platformách učit hledat informace, používat užitečné aplikace.

### **4. Mají děti dovolené používání telefonu/tabletu o přestávkách?**

ne

### **5. Využíváte multimédia běžně ve výuce? Pokud ano, tak jak?**

Ano. Vyhledávání informací, výukové programy, hry, únikovky, aplikace, videa....

### **6. Pozorujete u dětí změnu vlivu multimédií v souvislosti s pandemií Covidu-19? (pozitivní i negativní)**

Ano. Děti v této oblasti se velmi zlepšily.

### **7. Využívali jste multimédia při online výuce v průběhu pandemie Covidu-19?**

ano

### **8. Bavíte se s dětmi ve škole o možných rizicích multimédií? (zobrazování nebezpečného obsahu – sebepoškozování, užívání návykových látek, poruchy příjmu potravy, sexuální chování; kyberšikana; sexting – posílání obsahu se sexuálním podtextem prostřednictvím informačních technologií, absence zájmu o okolní svět a reálné vztahy a s tím spojená ztráta kamarádů; narušení spánku – v důsledku sníženého množství melatoninu nebo sledováním nevhodného obsahu; obezita)**

ano

**9. Probíhá na Vaší škole nějakým způsobem mediální výchova? Pokud ano, tak jak?**

Mediální výchova je téma ve výuce k občanství. Narážíme na toto téma i v hodinách třídnických a v hodinách výchovy ke zdraví.